

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת כי תשא

אותיות ו • ז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגיונות והספרים.
ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים יגן מכל
צרה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסיעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתי
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון**

ארץ ישראל
02-80-80-500

ארה"ב
347-496-5657

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה"
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

פְּרֻשֵׁת פִּי תִשָּׂא

ו

שָׁמַר כָּל הַשַּׁבָּתוֹת מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם עַד שִׁיחִיו הַמְּתִים,
שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְכו',
עב"ל.

וְהוּא תִימָא, דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִתְּנוּ לוֹ
שָׁכַר מִמָּה שְׁלֵא שָׁמַר. וְעוּד,

מְדַרְשׁ יְלִקוּט (שמעוני פרשת תשא רמז
שצא), 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'
אֵת הַשַּׁבָּת לְעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת לְדַרְתָּם'
וְכו' (שמות לא, טז), רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר, מִנֵּן
אֵתָּה אוֹמֵר, שָׁכַל מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֵת
הַשַּׁבָּת כְּתֻקְנָהּ, מַעֲלָה עָלָיו כְּאִלּוֹ

מאמר ז"ל
מנין שכל מי
שמשמר את
השבת
כתקונה
מעלה עליו
הכתוב כאלו
שמר כל
השבתות
וכו עד
שיחיו
המתים

זרע שמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

ו

הכנת צרכי השבת בערב שבת - תיקון לנשמות התקע"ד דורות

קיומו, כְּשִׁיחִיו הַמְּתִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל' וְכו' אֵת הַשַּׁבָּת - בְּשִׁבִיל שֶׁמַּר
'אֵת הַשַּׁבָּת'², אִזִּי לְעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת
לְדַרְתָּם בְּרִית עוֹלָם' - מַחְשִׁיבִים לוֹ כִּאִלּוֹ
עֲשֵׂה אֵת כֹּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁבְכֹל הַדּוֹרוֹת
שֶׁבְעוֹלָם, מִתְחִילַת בְּרִיאָתוֹ וְעַד סוּפוֹ,
בְּזִמְנֵי תַחֲיִית הַמְּתִים, עב"ל.

וְהוּא תִימָא - דְּבַרֵי הִילְקוּט נִרְאִים
כְּתוּמֵהֶם, דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִתְּנוּ לוֹ שָׁכַר
מִמָּה שְׁלֵא שָׁמַר - עַל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁהֵיוּ לִפְנֵי
שְׁנוּלָה, וְשִׁיחִיו לְאַחַר מִיתָתוֹ. וְעוּד יֵשׁ

דקדוקים בדברי המדרש שהשומר שבת כתקונה
כשומר כל השבתות שבעולם

כתוב במְדַרְשׁ יְלִקוּט (שמעוני פרשת תשא
רמז שצא)¹, עַל הַפְּסוּק (שמות לא, טז) 'וְשָׁמְרוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשַּׁבָּת לְעֲשׂוֹת אֵת הַשַּׁבָּת
לְדַרְתָּם וְכו' בְּרִית עוֹלָם', רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר,
מִנֵּן אֵתָּה אוֹמֵר, שָׁכַל מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֵת
הַשַּׁבָּת כְּתֻקְנָהּ - כִּהְלַכְתָּהּ², שֶׁמַּעֲלָה עָלָיו
הַכְּתוּב, וְנַחֲשֵׁב לוֹ לְעֵנִין הַשָּׂכַר הַרְאוּי לּוֹ,
כְּאִלּוֹ שֶׁמַּר אֵת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁהֵיוּ מִיּוֹם
שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם עַד סוּף

ציונים ומקורות

הפטרה) פירש, שדרשו כן ממה שכתוב 'ושמרו' -
בוא"ו החיבור, שבא לרבות את כל השבתות שעברו
כבר. וראה עוד בכלי יקר (שמות לא, יג) מנין דקדק
הילקוט מהכתוב לדרוש כן, ועיין שם בבאיור דברי
הילקוט. ד. בורע ברך (בפרשתנו מהדורא א'
ד"ה ובמדרש) עמד בזה, וז"ל, והא לכאורה קשה,
למה כן. ואפשר לומר, דלהיות שבת משלים כל ימי

א. לשון הילקוט, רבי נתן אומר, מנין אתה אומר כל
מי שמשמר את השבת כתקונה, מעלין עליו כאילו
שמר כל שבתות מיום שברא הקדוש ברוך הוא עולמו
עד שיחיו המתים, שנאמר 'ושמרו בני ישראל את
השבת וגו'. ב. כך נראה שהוא פירושו הפשוט
של 'כתיקונה'. אמנם רבינו בהמשך דבריו, מפרש
ג. בגבול בנימין (ח"א דרוש ג וילך באופן אחר.

וְנֹדַע (שער הכוונות להאר"י ז"ל בענין ליל ו', חסד לאברהם מעין חמישי נהר ו'), **כִּי בְּעֶרְבַ שְׁבַת מִתְחִיל לְהִתְנוּצֵץ בְּאֶדְם אִיזוּ הָאָרֶה שֶׁל נִשְׁמָה יִתְרָה, וְכִמוּ שֶׁפְּתוּב**

מֵהוּ 'פְּתוּקוֹנָה'. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּפֶסוּק, שְׁהוֹפְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי פְעָמִים 'שְׁבַת'. וְכִרְאִשׁוֹן אָמַר, 'וְשִׁמְרוּ' לְשׁוֹן שְׁמִירָה, וּבִשְׁנֵי 'לַעֲשׂוֹת' לְשׁוֹן עֲשִׂיהָ.

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

שְׁמִירָה, וּבִשְׁנֵי - בַּפֶּעַם הַשְּׁנִיָּה, אִמַּר הַפֶּסוּק 'לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבַת', בְּלִשׁוֹן עֲשִׂיהָ.

בערב שבת מתחילה הארת הנשמה יתירה

וְיֵשׁ לְתַרְץ, בְּהַקְדָּם מֵה שְׁנֹדַע (שער

הכוונות ענין ליל ו', סב, א. חסד לאברהם מעין חמישי נהר ו'), **כִּי בְּעֶרְבַ שְׁבַת מִתְחִיל לְהִתְנוּצֵץ - לְהַאִיר בְּאֶדְם, אִיזוּ הָאָרֶה שֶׁל הַנִּשְׁמָה הַיִּתְרָה שְׁבָאָה אֵלָיו בַּשַּׁבָּת,** וְכִמוּ

לְהַקְשׁוֹת עַל לְשׁוֹן הַיִּלְקוּט, מֵהוּ הַלְשׁוֹן 'שִׁמְשֵׁמַר אֶת הַשַּׁבַּת פְּתוּקוֹנָה' שֶׁנִּקְטָה, וְלִמָּה לֹא הָיָה דִּי שִׁימְרָה 'כֹּל הַשִּׁמְשֵׁמַר אֶת הַשַּׁבָּת'.

וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּלִשׁוֹן הַפֶּסוּק שֶׁהוּבָא בִּילְקוּט, שְׁהוֹפְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי פְעָמִים 'שְׁבַת', וְכִרְאִשׁוֹן - בַּפֶּעַם הַרְאִשׁוֹנָה אָמַר הַפֶּסוּק, 'וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבַת' בְּלִשׁוֹן

צִיּוֹנִים וּמְקוּרֹת

בערב שבת, אחר השעה ה' מן היום, שאין לו חיבוט הקבר. לפי שמן השעה הה', מתחיל תוספות קדושת שבת, ויש לו דין, כאילו נקבר בשבת עצמו. ואמר לי, כי זה סוד ה' יתירה של 'יום הששי', כי בכל הימים לא נזכר בהם ה', כמו ביום אחד, לא אמר 'האחד', וכן ביום ב' כו', אבל כאן נאמר הו', לרמוז כי בה' שעות מיום ו', תיכף סמך אליו 'ויכולו השמים והארץ' כו', ותיכף נחשב כאילו הוא יום שבת, ולכן סמך הו' ויכולו כו'. ומורי ז"ל הודה לדבריו, והסכים עליהם, ע"כ. וז"ל שער הגלגולים (למהרח"ו, הקדמה כג), ושמעתי ממורי ז"ל, כי הנקבר בערב שבת אחר חמש שעות ביום, ושעה חמישית בכלל, אינו רואה חיבוט הקבר, כי קדושת השבת מפרידה ממנו הקליפה בלי שום צער של חיבוט הקבר וכו'. ובשיטה מקובצת (כתובות קג, ב ד"ה סימן), כתב בשם רש"י מכת"י על דברי הגמרא שהמת בערב שבת סימן יפה לו, משום דבעת מנוחה מת, וקא מעייל לאלתר במנוחה, וקא מינצל מחיבוט הקבר. זה לשון החסד לאברהם, אמנם מי שנקבר ביום ו' אחר ה' שעות אין רואה חיבוט הקבר, כי קדושת שבת מפרידה ממנו [את הקליפה] בלתי צער. אכן לא הובא בדבריהם חילוק בין נקבר בארץ ישראל לנקבר בחוץ לארץ. ואדרבה, בהגהת

המעשה, שהרי השבת היא כנקודה אל המרכז וכידוע, ונמצא על ידי שבת נשלם כל יום, עד שכל אחד הוא במקום אלף שנה, כיומו של הקב"ה שהוא אלף שנה, באופן דששת ימים הללו הם שית אלפי שנים, ובוה נעשה כאילו שימר השבתות מיום שנברא העולם עד תחיית המתים, שהם שית אלפא דהוי עלמא כו', ע"כ. וז"ל הפנים יפות (ויקרא יח, ה), הענין הוא, כי תחילת בריאת האדם היה על מנת שישמור המצות ויחיה עד סוף העולם, שהוא זמן תחיית המתים, והיו כלולין בו כל הנשמות, וכשחטא ונגזר עליו מיתה, נתחלק לחלקים בדור אחר דור, לכך כשאדם שומר שבת בכל ימיו, נחשב לו כאילו היה כלול באדם הראשון, והיה חי עד זמן התחיה. ה. נראה שכוונת רבינו היא לשני דקדוקים: א. למה כתוב ב' פעמים שבת בפסוק, ולמה לא כתוב בקיצור, 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשותה' וגו'. ב. למה שינה הכתוב בלשוננו, שבתחילה נקט לשון שמירה, ולבסוף נקט לשון עשייה. ו. ראה גם באור החיים שעמד על השינוי בלשון הפסוק, וביאר בכמה אופנים. ז. ז"ל שער הכוונות (למהרח"ו, שם ד"ה וזה החלי), ובתחילה נבאר ענין אחד שאמר לי מורי [האר"י] ז"ל, שקיבל מאדם אחד גדול, שאמר שקבלה היתה בידו מרבותי, שכל מי שנקבר

(בראשית א, לא) 'יום הששי', ה"א יתרה, חמש שעות של יום הששי, נצול לרמוז, שמי שנקבר בארץ ישראל אחר

מחבוט הקבר.

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

כן, מי שנקבר בארץ ישראל אחר חמש שעות [ה"א] של יום הששי, נצול מחבוט הקבר - הדינים והיסורים שדנים ומייסרים את נשמת האדם אחרי שנקבר^ט, לפי שנחשב כאילו נקבר בשבת עצמו.

שְׁפָתוֹב בַּמַּעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א, לא)^ט 'יום הששי', ואות ה"א של 'הששי' שהיא יתרה - מיותרת, שהיה לו לכתוב 'יום שששי', באה לרמוז, שמהשעה החמישית [ה"א] של היום הששי ואילך, כבר נחשב כאילו הוא יום השבת. ועל

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

עד מוצאי שבת קודש, ויש ל"א שעות עם השעה אחת שמוסיפים מחול על הקודש, כמבואר בזוהר ויקהל (שע"א), וסימן 'חסד א"ל כל היום'. ע"כ. ומבואר בדבריו, שהתנוצצות הנשמה יתירה היא מחצות, והיינו על ידי קריאת שמו"ת. ובוזב השלמים (להרב משה גלאנטי זצ"ל, פרשת כי תצא ד"ה עוד ראיתי) כתב, שאדם הראשון היה שכיר ביום הששי, והקב"ה פרע לו שכרו ביום הששי עצמו, שתוספת הנשמה באה מיום הששי מחצות. וענין הנשמה היתירה מבואר בביצה (טז, א) דאמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נתן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר (שמות לא, יז) 'שבת וינפש', כיון שבשבת ווי אבדה נפש. והנה רש"י (שם ד"ה נשמה) פירש, שנשמה יתירה, היא רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו. אמנם רבינו כאן מפרש כדעת הזוהר (ח"ב רד, א), שהנשמה יתירה הוא ענין רוחני, כלומר, שבשבת מוסיפים מן השמים לכל איש ישראל, תוספת נשמה רוחנית, מלבד הנשמה שיש לו בכל ימות השבוע. ט. לשון הפסוק, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת פֶּלֶא אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲנִיחָ טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי. י. כמו שכתוב בשאר הימים 'יום אחד', 'יום שני' וכו', בלי ה"א. יא. במסכת שמחות (ספר חיבוט הקבר פ"א ה"ו) שנינו, שאלו תלמידיו את ר' אליעזר, כיצד דין הקבר, אמר להן, כיון שנפטר אדם מן העולם, בא מלאך המות וישב לו על קברו, ומכה אותו בידו, אומר לו, הגידה לי מה שמך, אומר לו, גלוי וידוע שמי לפני מי שאמר והיה העולם, שאיני יודע מה שמי, באותה שעה מכניס רוחו ונשמתו

המר"ש וויטל ז"ל לספר הכוונות שם כתב, שנראה שהוא גם כן בחוץ לארץ. אולם בדברי רבנו להלן כתב מי שנקבר בארץ ישראל אחר חמש שעות וכו', ומבואר דהיינו דוקא להנקבר בארץ ישראל. וראה במסכת שמחות (ספר חיבוט הקבר פ"א, ה"ד בראשית חכמה שער היראה פי"ב) שז"ל, אבל אמרו חז"ל, הדר בארץ ישראל ומת בערב שבת קודם שקיעת החמה, ונקבר בשעת תקיעת שופר בערב שבת, אינו רואה דין הקבר. ובשו"ת שיח יצחק (להרב יצחק ווייס זצ"ל, סימן תסו) דדקדק, שהמשך לשון המסכת שמחות הוא 'ומה יעשה שינצל מדין קבר, יהיה אוהב צדקות ואוהב תוכחות, ואוהב גמ"ח ומכניס אורחים לתוך ביתו ויתפלל תפלתו בכוונה, אפילו מת בחוץ לארץ ומת בער"ש, אינו רואה דין קבר, ואף לא דיני גיהנום, ונראה שכדי שיזכה לזה בחוץ לארץ, צריך לזה עוד שאר דברים. ובשיירי כנסת הגדולה (הגהות טור י"ד סימן שלט ס"ז) הביא שהרדב"ז (שו"ת ח"א סימן קז) כתב, דאינו מציל מחיבוט הקבר אלא מי שמת סמוך לשבת ונקבר עם סמוך לחמה, אבל מי שמת בבקר ושהו אותו עד סמוך לשבת, אינו ניצול. עוד בענין תנאי אחר, דבעינן שיהא צדיק ובעל מצות, אבל מי שאין בו מדות אלו, אדרבא מכביד עליו העונש, דמעיינו בדיניה טובא. ח. כתב בספר עונג שבת (להרב אברהם ראובן כ"ץ זצ"ל, ערב שבת אות ד) בשם מקובלים וז"ל, יקרא האדם שמו"ת - ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום, כיון שהוא קורא שמו"ת, נקרא אדם, כי על ידי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום בא לו נשמה יתירה. ומבואר לידועי חן כי בערב שבת מחצות ואילך מתחיל להתנוצץ ניצוצי קדושת שבת

וְעוֹד, שְׁנֵם הוּא יוֹם קְדוֹשׁ לְהִכִּין עֲצֻמוֹ לְצָרְכֵי שִׁפְתָּה (שבת ק"ז, ב), וְאַחַר חֲצוֹת לְקַדֵּשׁ עֲצֻמוֹ לְתַקֵּן מִלְּבוּשָׁיו, פְּנֹדָע (ראה פרי עין חיים שער השבת פ"ז-ח), וְלִצְאָת לְקִרְאָת שִׁפְתָּה בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

הוּא יוֹם קְדוֹשׁ הַמִּיּוּעַד לְהִכִּין עֲצֻמוֹ מִהַבּוֹקֵר לְסַפֵּק אֶת צָרְכֵי הַשִּׁפְתָּה, כַּמְּבוֹאֵר בַּגְּמָרָא (שבת ק"ז, ב)²⁷. וְאַחַר חֲצוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, הוּא הַזְּמַן הַמִּיּוּעַד לְקַדֵּשׁ הָאָדָם אֶת עֲצֻמוֹ, וְלְתַקֵּן - לְהִכִּין אֶת מִלְּבוּשָׁיו שֶׁל שַׁבָּת וּלְלַבֵּשׁוֹ, פְּנֹדָע (ראה פרי עין חיים שער השבת פ"ז-ח), וְסִמּוֹךְ לְכַנִּיסַת הַשַּׁבָּת לִצְאָת לְקִרְאָת שִׁפְתָּה וּלְקַבְלָהּ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב²⁸.

הַרִי מְבוֹאֵר, שֶׁבְעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת הוּא זְמַן תִּיקוּן הַנִּשְׁמוֹת לְהַצִּילֵן מִחִיבוּט הַקֶּבֶר, וְהַתִּיקוּן הוּא מִפְּנֵי תַחִילַת הַתְּנוּצְצוֹת הַנִּשְׁמָה יִתִּירָה בְּבִנֵי הָאָדָם, בְּזִמְנָן זֶה, שֶׁעֲנִינָהּ הוּא תַחִילַת הַתְּנוּצְצוֹת קְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת, וַיֵּשׁ בַּכַּח קְדוּשַׁת הַשַּׁבָּת לְהַגִּן עַל נִשְׁמַת הָאָדָם מִפְּנֵי צַעַר חִיבוּט הַקֶּבֶר, וְלְתַקֵּן הַנִּשְׁמָה.

ערב שבת מקודש להכנה לשבת

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים, שְׁעֶרֶב שַׁבָּת, נֵם

צִיּוֹנִים וּמְקוּרוֹת

בַּגּוֹפּוֹ וּמַעֲמִידוֹ, וּמוֹשִׁיבוֹ בְּדִין. וְעוֹד שְׁנִינוּ (שם ה"ח), חִיבוּט הַקֶּבֶר אֶפִּילוֹ צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְאֶפִּילוֹ גְּמוּלֵי חַלֵּב, וְאֶפִּילוֹ יוֹנְקֵי שָׁדַיִם, וְאֶפִּילוֹ נְפִלִים בּוֹ נְדוּנִים. [נְאֻמָּנָם נִרְאָה שֵׁשׁ כַּמָּה דְּרָגוֹת בְּצַעַר הַחִיבוּט הַקֶּבֶר, שֶׁבַסְּפָר מַעֲבָר יְבוּק (שַׁפְּתֵי רִנּוֹת פֶּרֶק מֵב) כְּתַב בִּשְׁם גּוּרֵי הָאָרֶץ, שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַתְּלַמִּידֵי חֻכְמַיִם שְׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים טוֹבִים בַּחַיִּיהֶם וְחוֹבְטִים עֲצָמָם עַל דְּבָרֵי תוֹרָה וְהַמְּצוֹת, מִתְּפַרְדֵּת מֵאֵלֶיהָ הַקְּלִיפָה מַעֲלִיהֶם עַל יְדֵי הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִין שֶׁסָּבְלוּ בַּחַיִּיהֶם, וְעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁמִּתְשֵׁת כַּחוֹ שֶׁל הָאָדָם. ע"ש. וּבַסְּפָר חֲרָדִים (מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה פ"ז) כְּתַב, מִיָּד אַחֲרֵי שֶׁנִּקְבַּר הַרְשַׁע, מַחֲזִירִים נִשְׁמָתוֹ לְגוֹפּוֹ, וְשִׁנִּיהֶם נְדוּנִין יַחֲדָיו הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר, עַל יְדֵי מֵלָאכִי חֻבְלָה בִּיסוּרִין קָשִׁים בַּחִיבוּט הַקֶּבֶר. וּבַעֲמֻק הַמֶּלֶךְ (שַׁעַר תִּיקוּנֵי הַתְּשׁוּבָה פ"ג) כְּתַב וּז"ל, כָּל הַנִּשְׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁל הַתְּתַקְעֵד דּוֹרוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם רַשְׁעִים גְּמוּרִים, עַל כָּל זֹאת הֵם נִשְׁמוֹת יְקִירוֹת וְנִיּוּצֵי קְדוּשָׁה בָּהֶם, אֲלֵא שֶׁהֵרַע גְּבִירָה בָּהֶם כָּל כֵּךְ מֵאוֹתוֹ הֵרַע שֶׁל עוֹלָם הַתּוֹהוֹ, עַד שֶׁהַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיָּתָה בָּהֶם לֹא הָיָה בָּהֶם יְכוּלַת לְהַרִים רֹאשׁ עַד שֶׁנִּידוּנָתָם בַּחִיבוּט הַקֶּבֶר מִלְּשׁוֹן 'חִבוּט חֲבוּטָךְ' (יְרוּשְׁלַיִם יְבֻמוֹת יג, ב) כַּאֲדָם הַמְּנַעַר טְלִיתוֹ. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין יְכוּלַת בַּחִיבוּט הַקֶּבֶר לְהַסִּיר הַזּוֹהֵמָה

הַנְּדַבְּקָתָהּ בַּהַנֶּפֶשׁ, וְהִיא קָשָׁה וְחֻזְקָה עַד מְאוּד, לְכַן צְרִיכָה לְהִיְתָה נְדוּנָתָה בְּשֶׂאֵר עוֹנְשִׁים קָשִׁים וּמְרִים בְּהַכּוֹת הַשְּׁלִשְׁלָאוֹת עַד שֶׁיִּנְתֵּן כָּל הַזּוֹהֵמָה מִמֶּנּוּ וְאַחַר כֵּךְ יֵשׁ כַּח בְּגִינָהֶם לְשֹׂאֹב אֶל תּוֹכוֹ כָּל הַזּוֹהֵמָה וְנִפְשׁ הַרְשַׁע יוֹדֵךְ וְאַחַר כֵּךְ יִהְיֶה צְדִיק בְּמַעֲשָׂיו עַל כָּל פְּנִים בְּסוּף הַצִּירוּף. ע"כ. וְשִׁמָּא יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁלִּכְּן הַנֶּקֶבֶר בְּעֶרֶב שַׁבָּת נִיּוּצוֹל מִחִיבוּט הַקֶּבֶר, שֶׁאֵז יֵשׁ תִּיקוּן לְדוֹרוֹת הַלְלוּ. וְעֵינֵן סִפְר חֲסִידִים (סִימָן לֵב) וּבַמְּדֻרָשׁ תַּלְפִּוֹת (עֶרֶךְ חִיבוּט הַקֶּבֶר). וְרֵאָה בְּשַׁעַר הַגְּלוּלִים (שַׁעַר כג), שֶׁהָאֵרִיךְ בְּעֵינֵן חֲבוּט הַקֶּבֶר. יב. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, אִמֵּר רַב חֲסֵדָא, לְעוֹלָם יִשְׁכֵּם אָדָם [בַּבּוֹקֵר שֶׁל יוֹם שִׁשְׁיָן לְהוֹצֵאת שַׁבָּת לְטִירוּחַ וְלְהִכִּין צוּרְכֵי שַׁבָּת], שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת טז, ה) זֵהִיָּה בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְאוּ, לְאַלְתֵּר. וְזֶה לְשׁוֹן הַשׁו"ע (או"ח סי' רנ ס"א), יִשְׁכֵּם בַּבּוֹקֵר בְּיוֹם שִׁשִּׁי, לְהִכִּין צָרְכֵי שַׁבָּת. יג. אוֹלַי הַתְּכוּן רַבִּינוּ בִּלְקַדֵּשׁ עֲצֻמוֹ, בְּרַחֲצָה וּטְבִילָה לְכַבּוֹד שַׁבָּת. וְרֵאָה לִיקוּטֵי מַהְרִ"ח (סֵדֶר הַתְּנַהּגוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, ד"ה וְעֵינֵן בְּסֵדֶר הַיּוֹם) בִּשְׁם סִפְר כְּנַפֵּי יוֹנָה, שֶׁהַטְּבִילָה תִּהְיֶה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. [אֲנַמְּנָם שֶׁם הִבְיָא גַם בִּשְׁם סִידוּר ר' שַׁבְּתִי, שֶׁזְּמַן הַטְּבִילָה הוּא אַחֲרֵי שַׁעַר הַחֲמִישִׁית]. יד. רֵאָה שַׁבָּת (קִיג, א), יוֹכַבְדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרִכְיָךְ

וּבְפֶרֶק ב' דְּחִגְיָנָה (יג, ב) תַּנְיָא, אֵלּוּ תַתְקַע"ד דּוֹרוֹת שְׁקָמְטוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אֹמֵר, לְהַפְרָאוֹת קָדָם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, וְלֹא אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת' (איוב כב, טז), נִבְרָאוּ, עֶמֶד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ראויה להנתן רק לאחר אלף דורות^ט, ואמנם לבסוף לא נִבְרָאוּ דורות אלו לפני מתן תורה, לפי שראה הקב"ה, שאין העולם יכול להתקיים בלא תורה, וגם לא היתה התורה ראויה להנתן לדורות אלו משום שהיו רשעים^ט, ולכן עמד וטרד את כל התקע"ד דורות אלו ולא בראם אז, ונתן את התורה לסוף עשרים וששה דורות שהיו מאדם הראשון עד משה רבינו, ועמד הקדוש ברוך הוא

המצוות של ערב שבת - תיקון לתקע"ד דורות

ובגמרא כְּפֶרֶק ב' דְּחִגְיָנָה (יג, ב) תַּנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אֹמֵר - על הפסוק (איוב כב, טז) "אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת' - הדורות שנגזר^ט עליהם להבראות, אך נכרתו מהעולם לפני זמנם, כלומר, שלבסוף לא נבראו אז. ואלו הן הדורות שלא נבראו בזמנם, אֵלּוּ הֵן תַתְקַע"ד [974] דּוֹרוֹת, שְׁקָמְטוּ - שנגזר עליהם לְהַפְרָאוֹת קָדָם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם - מפני שהתורה היתה

ציונים ומקורות

לקראת חתן וכלה. ובמשנה ברורה (סק"י) כתב, בקצת מקומות נוהגין לצאת מבית הכנסת לעזרה ואומרים בואו ונצא וכו', ואנו נוהגין שמהפכין פניהם לצד מערב כשאוברים בואי בשלום וכו'. אמנם בשער הכוונות (ענין קבלת השבת דרוש א, סד, א) כתב, שכנראה (מדברי הגמרא), 'כי היו תוך העיר, והיו מתחברים לצאת לשדה, לקראת שבת אורח הנכבד'. טז. לשון הגמרא, 'אשר קמטו ולא עת נהר יוצק יסודם', תניא, אמר רבי שמעון החסיד, אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו, עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור דור, והן הן עזי פנים שבידור. יז. לשון הפסוק, 'אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת נָהָר יוֹצֵק יְסוּדָם'. יח. 'קומטו' הוא מלשון גזירה. ע"פ רש"י (ד"ה קומטו). יט. והיינו שאלו התקע"ד דורות, יחד עם הכ"ו דורות שבאמת נבראו קודם מתן תורה, הן ביחד אלף דורות. כ. כן מבואר ברבינו בחיי (בראשית א, ג). והמהרש"א (ח"א נדרים לט, ב ד"ה תשובה) כתב וז"ל, ראה הקדוש ברוך הוא שרשעים הם, ולא תועיל להן התשובה, וקומטו בלא עת, כדאמרינן בחגיגה. וכתב האלשיך (שמות א, ז), הנה, מאז ראה הוא יתברך, כי

(ישעיהו נח, יג), 'וכברתו' שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. מלשון רבינו נראה, שמצוה ללבוש בגדי שבת בערב שבת מיד אחר חצות. וראה ברמ"א (או"ח סימן רסב ס"ג) שז"ל, 'וילביש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרהץ עצמו, וזהו כבוד השבת. ועל כן לא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב, שלביש עצמו מיד. וצ"ע. ואולי כוונת רבינו, רק שיכין מלבושיו אחר חצות, כדי שיהיו מוכנים ויוכל ללבשם קודם חשיכה, וכמו שכתב בסדר היום (הנהגת והכנת יום הששי לכבוד השבת ד"ה ואחר שאל) וז"ל, 'ואם יש לו איזה מלאכה לעשות יגמור אותה קודם חצות, שאין לו לעשות מלאכה אחר חצות, שכבר נכנס קדושת שבת, וצריך להכין עצמו, במלבושיו ובעניניו כולם, כדי שימצא הכל מוכן ומזומן לקבל שבת מבעוד יום. טו. ראה שבת (ק"ט, א), רבי חנינא מיעטף [היה מתעטף בבגדים חשובים] וקאי אפניא דמעלי שבתא [והיה נעמד בשעת כניסת השבת] אמר, בואו ונצא לקראת שבת המלכה. רבי ינאי לביש מאניה מעלי שבת [היה לובש את בבגדיו המיוחדים לשבת], ואמר, בואי כלה בואי כלה. וז"ל השו"ע (או"ח סימן רסב ס"ג), 'ילבש בגדיו הנאים, וישמח בביאת שבת, כיוצא לקראת המלך, וכיוצא

וְשִׁתְּלֶן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, הֵן הֵן עֲזֵי פָּנִים
שְׁבִדוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים,
שֶׁהַמְצֻוֹת שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שֶׁבֶת
לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת, הֵם תְּקוּן לְאֵלוֹ הַדּוֹרוֹת.

וְשִׁתְּלֶן - לנשמותיהם של תתקע"ד דורות
אלו, בְּכָל דּוֹר וְדוֹר - שבכל דור ודור,
נולדים חלק מהתתקע"ד דורות, והן -
הנשמות של תתקע"ד דורות, הֵן הַעֲזֵי
פָּנִים - האנשים החצופים שנמצאים בְּכָל
דּוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים^{כא}, שֶׁהַמְצֻוֹת
שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שֶׁבֶת, שאנחנו מכינים
בו, את עצמנו וכל הנצרך לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת,
הֵם תְּקוּן לְאֵלוֹ הַתְּתַקַּע"ד דּוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁתַּלּוּ

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבּוֹאֵר

בכל הדורות. וּמְבִיאִים לְדַבְרֵיהֶם רִמּוֹ,
שֶׁבֶן 'עֶרְב־שֶׁבֶת', גִּמְטְרִיא תְּתַקַּע"ד^{כב}.

ועל פי זה יש לומר, שְׁהוּוּ פְּרוּשׁ
הַכְּתוּב - הפסוק וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשֶּׁבֶת לְעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת לְדֹרְתָם בְּרִית
עוֹלָם, פְּשׁוּ'שְׁמָרוּ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשֶּׁבֶת, דְּהִינוּ שִׁישְׁמְרוּ' אֶת הָעֶרֶב שֶׁבֶת,
שְׁבוּ הַאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא שׁוֹמְרֵי^{כג}
וּמְמַתִּין - ומצפה שְׁיִבֵּא שֶׁבֶת, והוא

להתיך ולהתם הוזהמא, היה צריך אלף דור וכו',
אלא, שראה שמחמת רוע הבחירה, היתה הוזהמא
בלתי הולכת ומתמעטת. על כן עקר תתקע"ד דור
ושתלן בכל דור ודור, ונשארו ששה ועשרים דור.
וראה עוד, עמק המלך (שער עולם התווה פרק ל'
וואילך, שער תיקוני תשובה פ"ג) קהלת יעקב (להרב
יעקב צבי יולס זצ"ל, ערך קומטו). כא. זה
לשון הרמ"ע מפאנו (מאמרי הרמ"ע מכת"י, צבאות
ה' ח"ד ד"ה נקטינן), נקטינן מי שטרח בערב שבת
וכו', זה אברהם אבינו ע"ה שהיה ראשון ליגיעי כח
המתגברים על יצרם ולא רצה להושיט זרועו לדבר
עבירה, נתן לו שכר מצוה מצוה, שטרח גם כן כל
ימיו לשם ערב"ב שבת בגימטריא תתקע"ד דורות
להוציא יקר מזול"ל וכו'. והיה שכרו 'אכל בשבת'
אכילה ודאי של ענו"ג אין רע בכלל, דל מספר 'ד"עי'
מתתקע"ד נשאר 'בשב"ת', ע"כ. וראה עוד שם
במאמר צבאות ה' ח"ב. ובעשרה מואמרות (להרמ"ע
מפאנו, מאמר חקור דין ח"ג פכ"א) כתב, שבמצרים
תיקנו את התתקע"ד דורות]. וז"ל המגלה עמוקות
(פרשת אמור ד"ה או איש), ויצא מפרשה שלמעלה,
בכל ערב"ב שבת בגימטריא תתקע"ד דורות שצריך
לתקן אותם. כב. בספר הילוקוטים (תהלים סימן

צינונים ומקורות

(נא) ובכנפי יונה (ח"ג סימן סג) כתבו, שהטבילה
בכוונה גורמת תיקון לתתקע"ד דורות. וראה בספר
כבוד שבת (הרב אברהם בנימין קולטנובסקי זצ"ל,
מאמר ערב שבת שער כב אות ח) שכתב לרמז
שייכות הטבילות בערב שבת עם תיקון הדורות
הללו. ועיי"ש עוד (שער יג), שסילוק הדורות הללו
נעשה בערב שבת]. עיין בפרי עין חיים (שער השבת
פ"ח ד"ה ונחזור לענין) שביאר ענין התיקון הנעשה
בערב שבת על ידי משה רבינו היורד עם כמה
צדיקים עמו, 'להעלות כל הנשמות הנתונות בקליפה
ואינן יכולין לעלות וכו' בין הנשמות של מתים ובין
נשמות של חיים'. וראה בית עולמים ('סוד תתקע"ד',
לאדרא רבא קל, א) שתיקון הדורות הללו נעשה על
ידי משה רבינו. ובלקט שמואל (ערך בריאה) כתב,
שבמצרים נתקנו 'ערב' מהדורות הללו, ונשארו
'תשב"ב דורות, ובא משה ותיקן להם השבת, אותיות
'תשב"ב'. וראה ריקאנטי (ויקרא כה ח-ג), שביאר
בדרך רמז, שבסוף האלף הששי שהוא כנגד יום
הששי, הוא זמן תיקון הנשמות, לפני בוא האלף
השביעי שהוא כנגד יום השבת. כג. פעמים
שלשון 'שומר' הוא לשון 'ממתין', כמו שביאר רש"י
(בראשית לו, יא), 'שמר את הדבר', היה ממתין

בכנפי יונה (ח"ג סימן סג) כתבו, שהטבילה
בכוונה גורמת תיקון לתתקע"ד דורות. וראה בספר
כבוד שבת (הרב אברהם בנימין קולטנובסקי זצ"ל,
מאמר ערב שבת שער כב אות ח) שכתב לרמז
שייכות הטבילות בערב שבת עם תיקון הדורות
הללו. ועיי"ש עוד (שער יג), שסילוק הדורות הללו
נעשה בערב שבת]. עיין בפרי עין חיים (שער השבת
פ"ח ד"ה ונחזור לענין) שביאר ענין התיקון הנעשה
בערב שבת על ידי משה רבינו היורד עם כמה
צדיקים עמו, 'להעלות כל הנשמות הנתונות בקליפה
ואינן יכולין לעלות וכו' בין הנשמות של מתים ובין
נשמות של חיים'. וראה בית עולמים ('סוד תתקע"ד',
לאדרא רבא קל, א) שתיקון הדורות הללו נעשה על
ידי משה רבינו. ובלקט שמואל (ערך בריאה) כתב,
שבמצרים נתקנו 'ערב' מהדורות הללו, ונשארו
'תשב"ב דורות, ובא משה ותיקן להם השבת, אותיות
'תשב"ב'. וראה ריקאנטי (ויקרא כה ח-ג), שביאר
בדרך רמז, שבסוף האלף הששי שהוא כנגד יום
הששי, הוא זמן תיקון הנשמות, לפני בוא האלף
השביעי שהוא כנגד יום השבת. כג. פעמים
שלשון 'שומר' הוא לשון 'ממתין', כמו שביאר רש"י
(בראשית לו, יא), 'שמר את הדבר', היה ממתין

תִּקַּן כָּל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם שְׁתוּלִים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, שֶׁהָרִי תִּקְוֵן שִׁיעֵשָׂה הוּא בְּשִׁמְיֵרַת הָעֶרֶב שֶׁבַת, וּבְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת, זֶה תִּקְוֵן יִתְחַלֵּק מֵעַט מֵעַט לְכָל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת.

לְקַבְּלוֹ בְּקִדְשָׁה וּבְמִתְהַרְהֵרָה וּבְדִי לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת פְּתוּקוֹנוֹ, דְּמִי שֶׁמִּטְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת (ע"ז ג, א), אִזּוֹ יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ כְּאֵלֹהֵי שְׁמֵר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד תַּחֲתֵת הַמַּתִּים, כְּלוּמֵר, כְּאֵלֹהֵי

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

הַשֶּׁבֶת, יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ 'לְדוֹרְתָם', כְּלוּמֵר, כְּאֵלֹהֵי שְׁמֵר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת - הָעֶרְבִי שֶׁבַתוֹת הַשִּׁיכִים לְכָל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁנִּתְפָּזְרוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד תַּחֲתֵת הַמַּתִּים⁷⁷, כְּלוּמֵר, כְּאֵלֹהֵי תִּקְוֵן כָּל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַתַּתְּקַע"ד דּוֹרוֹת, שֶׁהֵם שְׁתוּלִים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, שֶׁהָרִי תִּקְוֵן שִׁיעֵשָׂה לְנִשְׁמוֹת אֵלֹהֵי, שֶׁהֵן הָעִזִּי פְּנִים שִׁישׁ בְּכָל דּוֹר, הוּא בְּשִׁמְיֵרַת הָעֶרֶב שֶׁבַת - בְּהַמְתַּנֵּה לְכַבּוֹד שֶׁבַת, וּבְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ - בְּהַכְנַת כָּל הַצְּרָכִים לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת, וְזֶה תִּקְוֵן יִתְחַלֵּק מֵעַט מֵעַט לְכָל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת⁷⁸.

מִתְכוּוֵן לְקַבְּלוֹ בְּקִדְשָׁה וּבְמִתְהַרְהֵרָה, וְהוּא גַם מְכִינ בּוֹ אֶת כָּל צְרָכֵי הַשֶּׁבֶת, כְּדִי שִׁיּוּכֵל 'לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת' פְּתוּקוֹנוֹ - שִׁיּוּכֵל לְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת כְּרֹאֵי לוֹ בְּאִכִּילָה וּבִשְׁתִּיָּה וּבְכָל הָעֲנִינִים⁷⁹, דְּהָרִי רַק מִי שֶׁמִּטְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְהַכִּינ בּוֹ אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, הוּא יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת מִמָּה שֶׁהָכִין מֵאֵתְמוֹל. אֵךְ מִי שֶׁלֹּא טְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת, וְלֹא הָכִין בּוֹ אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, לֹא יִהְיֶה לוֹ מָה לְאָכוֹל בְּשֶׁבֶת, וְלֹא יוּכַל לְכַבֵּד וּלְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת כְּתִקְוֵנו (ע"ז ג, א)⁸⁰. וְאִזּוֹ, אִם בְּעֶרֶב שֶׁבַת הָכִין אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, וְהַמְתִּין לְבִיאַת

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

הַגְּמֵרָא, מִי שֶׁטְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת יֵאָכֵל בְּשֶׁבַת. מִי שֶׁלֹּא טְרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת, מֵהִיכֵן יֵאָכֵל בְּשֶׁבַת, ע"כ. בְּפִשְׁטוֹת דְּבָרֵי הַגְּמֵרָא הֵם מִשְׁל, כְּלוּמֵר, מִי שֶׁקִּיִּים תוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִקְבַּל שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא קִיִּים תוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, אִיזֵה שְׂכָר יִקְבַּל לְעוֹלָם הַבָּא. אֲמֵנָּה רַבִּינוּ נֹקֵט אֶת דְּבָרֵי הַגְּמֵרָא לְמַלְיָצָה לְעֲנִינֵינוּ, שִׁישׁ חַיִּיב לְאֵדָם לְהַכִּינ צְרָכֵי שֶׁבַת בְּעֶרֶב שֶׁבַת, כְּדִי שִׁיּוּכֵל לְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת וּלְעַנֵּגוֹ, שֶׁהָרִי בְּשֶׁבַת לֹא יוּכַל לְהַכִּינָם. כּוֹ רַבִּינוּ מִפְּרֻשׁ דְּבָרֵי הַמְּדֻרָשׁ 'כֵּאלִילוֹ שִׁמֵּר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת', הִינֵנו שְׁקִיִּים כְּרֹאֵי אֶת הַשִּׁמּוֹר בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְכַבּוֹד שֶׁבַת וּבִכְךָ נַעֲשֶׂה תִּקְוֵן לְכוֹלָם. כּוֹ בִּיאֹר כּוֹנֵת רַבִּינוּ, שְׁמָה שֶׁאֲמַר הִילְקוּט, שֶׁמַּעֲלִים עֲלֵינוּ כֵּאלִילוֹ 'שִׁמּוֹר אֶת כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת', הִינֵנו מִפְּנֵי שְׁבוּזָה תִּקְוֵן אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהִתְקִינָן בְּאֵדוּקָא עַל יְדֵי הַהַכְנַת שֶׁל עֶרֶב שֶׁבַת. וְאֵךְ שֶׁהַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַתַּתְּקַע"ד

וּמִצְפָּה מִתִּי יְבוּא, עִי"ש. וז"ל הרמב"ם (שבת פ"ל ה"ב), אִיזֵהוּ כְבוֹד, זֶה שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמִים, שֶׁמִּצְוָה עַל אָדָם לְרַחוּץ פְּנֵי יָדָיו וּרְגָלָיו בְּחָמִין בְּעֶרֶב שֶׁבַת מִפְּנֵי כְבוֹד הַשֶּׁבֶת, וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְיוֹשֵׁב בְּכוֹבֵד רֹאשׁ מִיחַל לְהַקְבֵּלֵת פְּנֵי הַשֶּׁבֶת, כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא לְקִרְיַת הַמֶּלֶךְ. כֵּד גַם בְּאוֹר הַחַיִּים פִּירֵשׁ ז'שְׁמֵרוֹ כְּעִין פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רַבִּינוּ, וז"ל, עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרוֹ (בְּרֵאשִׁית לז, יא) 'זָאבִיו שִׁמֵּר אֶת הַדְּבָר', פִּירוּשׁ, מִמְתִּין וּמִצְפָּה מִתִּי יְבוּא, וְהַכוּוּנָה בּוֹזָה לְצוּת שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַשֶּׁבֶת כְּדָבָר טוֹרַח וְכוּ', אֲלֵא צְרִיכִין לְשַׁמּוֹת בּוֹ בְּשִׁלְמִיּוֹת הַרְצוֹן וְחַפְזָה בְּדָבָר, וְתַמִּיד יִהְיֶה מִמְתִּין וּמִצְפָּה מִתִּי יְבוּא. וּבְחֻזְקוֹ (דְּבָרִים ה, יב) בִּיאֵר כֵּן אֶת מִצְוַת 'שְׁמֹר' וז"ל, דְּבַר אַחֵר, 'שְׁמֹר אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת' לְשׁוֹן 'זָאבִיו שִׁמֵּר אֶת הַדְּבָר', הַמְתֵּן מִבְּעוֹד יוֹם מִתִּי תְבוּא שֶׁבַת לְקִדְשׁוֹ, כְּדָרְבִי יִנְאִי שֶׁהִיא מִתְעַטֵּף וְאוֹמֵר, בּוֹאֵי כָּלָה בּוֹאֵי כָּלָה. כֵּד לְשׁוֹן

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר, הַפְּעַם שְׁאָמַר שְׂתִי פְּעָמִים 'שֶׁבֶת', הֵינּוּ בְּהִזְמָנָה רְאוּיָה קִדְּם שְׁתַּבֵּא, וְאַחַר כֵּן לְעֵשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת, לְהִיּוֹת זָהוּר בְּכָל דְּיַי שֶׁבֶת.

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

לשון 'שמירת השבת', שהוא מרמז על ההמתנה והכנת צרכי השבת בערב שבת - הנקראת 'שבת' מפני שיש בו קדושה כיום השבת, והיינו בשביל 'לעשות את השבת' עצמה כתיקונה, 'לדורותם ברית עולם' - על ידי זה מתקן הנשמות שמפוזרים בכל הדורות, הצריכים תיקון.

'ושמרו את השבת' - ההכנה לשבת
'לעשות את השבת' שמירת השבת עצמה

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר - לִישֵׁב מֵה שְׂדֵקְדָנוּ הַכַּפִּילוֹת שֶׁבִלְשׁוֹן הַפְּסוּק, וְלִבְאֵר בְּאוֹפֵן אַחַר, הַפְּעַם שְׁאָמַר הַפְּסוּק שְׂתִי פְּעָמִים 'שֶׁבֶת'. שֶׁמָּה שֶׁכָּתוּב בַּפְּסוּק בַּפְּעַם הָרִאשׁוֹנָה וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת, הֵינּוּ לְשִׁמּוֹר אֶת הַשֶּׁבֶת בְּהִזְמָנָה - בְּהַכְנָה רְאוּיָה מֵעֶרֶב שֶׁבֶת קִדְּם שְׁתַּבֵּא, עַל יְדֵי הַכְּנַת כָּל צֹרְכֵי הַשֶּׁבֶת, וְהַמְתַּנָּה לְבִיאַתָּה. וְאַחַר כֵּן אָמַר הַפְּסוּק לְעֵשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת עֲצֻמו, לְהִיּוֹת זָהוּר בְּכָל דְּיַי שֶׁבֶת, לְהַשְׁמֵר מִחִלּוֹל שֶׁבֶת, וְלִכְבֹּד אֶת הַשֶּׁבֶת, עִם כָּל פְּרִטֵי וְדִקְדוּקֵי הַהֲלָכָה.²⁰

ובכן נתיישבו דברי הילקוט, שבערב שבת מחצות מתחיל להתנוצץ ה'נשמה יתירה', והוא יום קדוש להכין צרכי השבת והגוף לכבוד שבת, ואף מציל מחיבוט הקבר מי שנקבר בזמן זה [שהוא ענין תיקון ה'נשמה' שלא תצטרך לצער זה]. וכל מי שמשמר את השבת 'כתקונה', היינו שבערב שבת הוא ממתין ומצפה לביאת השבת, ועושה את ההכנות כדי שיוכל 'לעשות את השבת' כתיקונה, הרי בזה הוסיף תיקון לכל הנשמות של התקע"ד דורות, שמפוזרים בכל דור ודור, ולכך נחשב כאילו 'שמר' - המתין והכין עצמו ל'כל השבתות'. ואין כוונת הילקוט כפשוטו, שיקבל שכר כאילו קיים ממש את כל השבתות. ומובן הוספת הלשון 'כתיקונה', דהיות שמירי על השימור שבערב שבת, הוסיף לומר 'כתקונה' כלומר, שמכין צרכי השבת שעל ידיהם יוכל לקיים את השבת ומצוותיה כראוי²¹. ובתחילה נקט הפסוק

ציונים ומקורות

בתיקון של כל הנשמות האלה. כח. ויתכן לומר שכוונת רבנו ליישב לשון המדרש 'משמר את השבת כתקונה', היינו שעושה כן בעבור עשיית ה'תיקון' לאותם הנשמות. כט. וכעין זה פירש בחוקוני וז"ל, 'ושמרו בני ישראל, ישמרו ויצפו כל ימי השבוע איזה יום בהם תהיה יום השבת, לתקן כל צרכיהן ביום הששי, כדי לעשותה כהלכתה, ולא תהא מחוללת. אמנם רבינו בחיי פירש להיפך, ש'ושמרו בני ישראל את השבת' היא השמירה ממלאכה, ואילו

דורות, התפזרו בכל הדורות, כמבואר בגמרא בחגיגה שהביא רבינו, מכל מקום, מי שמשמר את הערב שבת' שבימי חייו, יהא נחשב לו כאילו תיקן את כל הנשמות שלהם שבכל הדורות, שבכל שמירת שבת נעשה מעט תיקון לכולם. ואולי יש לומר, שהכוונה היא ששמירת הערב שבת של כל אחד ואחד, מצטרפת לתיקונם של כל הדורות, שעל ידי שמירת הערב שבת של כולם יחד, נעשה התיקון של כל התקע"ד דורות, ונמצא שלכל אחד מהם יש חלק

וְעוֹד, שָׁאם יְהִיָּה זְהִיר שֶׁבֶת אַחַת, יַעֲשֶׂה בְּרֵאֵי אֶף שֶׁבֶתוֹת אַחֲרוֹת, פִּי ב' מְלֵאכִים יִתְּנוּ לוֹ בְּרֻכָּה זוֹ (שֶׁבֶת קִיט, ב.).

וְזֶהוּן הַטַּעַם שֶׁאֲמָרוּ ז"ל (שבועות כ, ב), 'זְכוֹר' (שמות כ, ח) ו'שְׁמוֹר' (דברים ה, יב) בְּדַבּוֹר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, לְפִי שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְשֶׁבֶת מִבְּלֵי שְׁמִירָה וּזְכִירָה, דְּהֵינּוּ

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

שְׁנֵי עֲנִינִים, הַהֲכֵנָה לְקִרְאָתָהּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת, וְעַל יְדֵיהָ יִכּוֹל לְקַיֵּם כִּרְאוּי אֶת שְׁמִירַת הַשֶּׁבֶת עֲצֻמָּה, הוּא הַטַּעַם שֶׁל מָה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בַּגְּמָרָא (שבועות כ, ב)^א, שֶׁהַפְּסוּק 'זְכוֹר אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקַדְּשׁוֹ' (שמות כ, ח) שֶׁבִּדְבָרֹת הַרְּאִשׁוֹנוֹת^ב, וְהַפְּסוּק 'שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ' (דברים ה, יב) שֶׁבִּדְבָרֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, שְׁנֵיהֶם בְּדַבּוֹר אֶחָד נֶאֱמָרוּ^ג - הַקַּב"ה הַשְּׁמִיעַ אֶת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים כְּאַחַת, וְגַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ אוֹתָן כְּאַחַת. וַיֵּשׁ לְהַבִּיחַ הַטַּעַם שֶׁעָשָׂה הַקַּב"ה כֵּן^ד. וְלִפִּי הַנִּלְמָד מִתְּבָאֵר יִפְהָ, לְפִי שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְשֶׁבֶת לְהַתְקִיִּים, מִבְּלֵי שְׁמִירָה וּזְכִירָה, דְּהֵינּוּ הַזְּמִנָּה - לְהַזְמִין כָּל צוּרְכֵי שֶׁבֶת מִלְּפָנֵי הַשֶּׁבֶת, שֶׁהִיא ה'זְכִירָה',

בְּזִכּוֹת 'וְשְׁמוֹר' שֶׁבֶת אַחַת, יִכּוֹ 'לְעֲשׂוֹת' שֶׁבֶתוֹת נֹסְפוֹת וְעוֹד יֵשׁ לְבֵאֵר טַעַם נֹסֵף, לְמָה שֶׁכְּתוּב בַּפְּסוּק שְׁנֵי פַעַמִּים שֶׁבֶת, לְפִי שֶׁכַּךְ רִמְזָה הַתּוֹרָה, שָׁאם יְהִיָּה זְהִיר לְשְׁמוֹר שֶׁבֶת אַחַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'וְשְׁמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת', יַעֲשֶׂה בְּרֵאֵי - יִשְׁמוֹר וַיִּקְיֵם כִּרְאוּי, אֶף שֶׁבֶתוֹת אַחֲרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'לְעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת', פִּי שְׁנֵי מְלֵאכִים הַמְּלוּוִים אֶת הָאָדָם בְּלֵיל שֶׁבֶת כְּשֶׁבֶת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, יִתְּנוּ לוֹ בְּרֻכָּה זוֹ - שִׁיזְכָּה לְעֲשׂוֹת גַּם אֶת הַשֶּׁבֶת הַבְּאֵה וּלְשׁוֹמְרָה כִּרְאוּי, כְּמְבוּאָר בַּגְּמָרָא (שֶׁבֶת קִיט, ב.)^ה.

^א 'זְכוֹר' ו'שְׁמוֹר' נֶאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד מִפְּנֵי שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְזַהַר בְּלֵא זֶה

וְזֶהוּ - מָה שֶׁהַתְּבָאֵר, שֶׁהַשֶּׁבֶת כּוֹלֶלֶת

צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת

הַעֲשֵׂר הַדְּבָרֹת כְּפִי שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּפְּרֻשָׁת יִתְרוֹ. וְדְבָרֹת הָאַחֲרוֹנוֹת הֵן הַעֲשֵׂר הַדְּבָרֹת כְּפִי שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּפְּרֻשָׁת בַּפְּרֻשָׁת וְאַתְחַנֵּן. לָגַּל הַהֲכֵרָה לְכַךְ שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, הוּא לְפִי שָׁאם לֹא כֵן, הִיאֵךְ נִתְחַלְפוּ הַדְּבָרֹת הָאַחֲרוֹנוֹת מִהַדְּבָרֹת הַרְּאִשׁוֹנוֹת. רֵא"ם (שמות כ, ח). לָד. בַּגְּמָרָא שְׁבִיעוֹת (כ, ב) לְמַדְּנוּ שְׁנֵשִׁים חֵיִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם אַע"פ שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֶׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, מִשׁוּם דְּכָל שִׁישְׁנוּ בְּשְׁמִירָה יִשְׁנוּ בְּזִכְרָה, וְהֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד עֵי"ש. וּמִצִּיּוֹן בַּמְּפָרְשִׁים שֶׁדְּקָדְקוּ בְּטַעַם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, וּבִיאָרוּ בְּכִמָּה אוֹפְנִים, רָאָה תּוֹסְפוֹת הַשְּׁלֵם (שמות כ, ח) שׁו"ת מַהר"ם אֶלְשַׁאקֵר (סִימָן קב) בְּשֵׁם רַב הָאֵי גָאוֹן (רָאָה בַּסֵּפֶר 'הַמִּפְתָּח' לְרַב נָסִים גָאוֹן שֶׁבֶת קִלְב, א) יִפְהָ מִרְאָה (נִדְרִים פ"ג ד"ה

לְעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת' הֵינּוּ לְתַקֵּן אֶת כָּל צְרֻכֵי הַשֶּׁבֶת, עֵי"ש. ל. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, תִּנְיָא רַבִּי יוֹסִי בִּר יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי מְלֵאכֵי הַשֶּׁרֶת מְלוּיִן לוֹ לְאָדָם בְּעֶרֶב שֶׁבֶת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, אֶחָד טוֹב וְאַחַד רַע, וְכְשֶׁבֶת לְבֵיתוֹ וּמִצָּא נֵר דְּלוּק וְשִׁלְחָן עֵרוּךְ וּמִטְתּוֹ מוֹרְצֵת, מְלֵאךְ טוֹב אוֹמֵר, יְהִי רְצוֹן שֶׁתְּהֵא לְשֶׁבֶת אַחֲרַת כֵּךְ, וּמְלֵאךְ רַע עוֹנֶה אִמֵּן בְּעַל כְּרַחוּ. לֹא לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, 'זְכוֹר' ו'שְׁמוֹר' בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, מָה שֶׁאִין יִכּוֹל הַפֶּה לְדַבֵּר, וּמָה שֶׁאִין הָאוֹזֵן יִכּוֹל לְשָׁמְעוֹ וְכו', כְּדָרְב אֲדָא בִּר אַהֲבָה, דֹּאמֵר רַב אֲדָא בִּר אַהֲבָה, נִשִּׁים חֵיִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם דְּבִר תּוֹרָה, דֹּאמֵר קֵרָא 'זְכוֹר' ו'שְׁמוֹר', כָּל שִׁישְׁנוּ בְּשְׁמִירָה יִשְׁנוּ בְּזִכְרָה, וְהֵנִי נָשִׁי הוֹאִיל וְאִיתְּנָהוּ בְּשְׁמִירָה אִיתְּנָהוּ נְמִי בְּזִכְרָה. לָב. דְּבָרֹת הַרְּאִשׁוֹנוֹת הֵן

מאמרים ז"ל
כל המענג
את השבת
נותנים לו
נחלה בלי
מקצרים,
שנאמר וכו'
נחלת יעקב
אביך

הַזְמָנָה וְהִירוֹת, לְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיוּ כָּלֶם מְזוּהָ, כִּי אֶחָד לֹא יוֹעִיל כָּלּוֹם בְּלֹא
בְּדַבּוּר אֶחָד, וְלֹא יִהְיוּ רְחוּקִים זֶה

חֲבֵרוֹ.

ז

שֶׁבֶת פָּרַק כָּל כְּתָבִי (קוּחַ, א), כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת, נּוֹתְנִים לוֹ נַחְלָה

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

וְהִירוֹת - להזהר בשבת עצמו מלחללו על ידי עשיית מלאכה, שהיא ה'שמירה'^{לה}. לְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיוּ כָּלֶם - ה'זכור' וה'שמור' נאמרים בְּדַבּוּר אֶחָד, וְלֹא יִהְיוּ רְחוּקִים זֶה מְזוּהָ - דהיינו שלא ייאמר 'זכור' בדיבור אחד, ו'שמור'

ז

המענג את השבת זוכה לחסד בלי סוף וחויז מדרך הטבע

א^ה, כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת - באכילת מאכלים חשובים^ב, נּוֹתְנִים לוֹ בַשְּׂכָרוֹ,

דקדוק בהבטחת נחלה בלי מצרים להמענג את השבת אמרו בגמרא שֶׁבֶת פָּרַק כָּל כְּתָבִי (קוּחַ,

צִוּוֹנִים וּמְקוּרוֹת

שני ענייניה, שהן ההזמנה וההיראות. וכעין דברי רבינו, כתב בעקידת יצחק (רבי יצחק עראמה זצ"ל שער נה פרשת ויקהל) וז"ל, ועתה ראה כי לפי שהמרגוע והנופש אשר תרשמהו מלת 'זכור'. והבטול והמניעה מהמלאכה אשר תרשמהו מלת 'שמור', אינן נפרדין זה מזה, ואינן נמצאים זה זולת זה. כי בבטול המלאכה ימצא המרגוע, ובהמצא המרגוע חבטל המלאכה, וכאלו הם אחד בנושא ושנים במאמר. לזה אמרו חז"ל, זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. א. לשון הגמרא, אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, כל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר (ישעיהו נח, יד) 'אז תענג על ה' והרכבתיך על כמתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו', לא כאברהם שכתוב בו (בראשית יג, יז) 'קום התהלך בארץ לארצה' וגו', [ולא נתן לו אלא ארץ זו ולא יתרו], ולא כיצחק שכתוב בו (שם כו, ג) 'כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל' [ארצות אלה ולא יתרו], אלא כייעקב שכתוב בו 'ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה'. ב. כמו שאמרו בגמרא שם, כמה מענגו, רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר, בתבשיל של תרדין [מין תבשיל

שוא ושקר) זרע אברהם (על המדרש, שהש"ר ו, יב). לה. בביצה (טז, א) מבוואר 'זכור' היא ההכנה של צורכי שבת, ואילו בשבועות (כ, ב) מבוואר, 'שמור' היינו השמירה ממלאכה ביום השבת [שהרי אמרו שם שהדבר פשוט שנשים חייבים בשמירה, והיינו בעל כרחך בשמירה ממלאכת שבת שהיא מצות לא תעשה שנשים חייבות בה]. ולעיל, מפני דקדוק לשון הכתוב, ביאר רבינו ש'שמור' היא ההמתנה וההכנה שלפני ביאת השבת, ו'לעשות' היא שמירת יום השבת עצמה. אולם כוונתו כאן בודאי כפי שנתבאר על פי המבוואר בש"ס, ועיקר כוונת רבנו לבאר עפ"י דרכו דלעיל, שזה גם הטעם שנאמרו בדיבור אחד, בכדי לרמוז שלא שייך זה בלא זה, שמי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת, והוא הדין לכל ענייני שבת, שע"י הזכירה מקודם, יוכל לקיימה כראוי. לו. בגמרא (שבועות שם) מבוואר, שמה שנאמרו 'זכור' ו'שמור' בדיבור אחד, הוא כדי להקישם, ולחייב את הנשים ב'זכור' שהוא הקידוש בדברים, כשם שהן חייבות ב'שמור' שהוא האיסור מלאכה. אמנם רבינו מוסיף טעם למה שנאמרו בדיבור אחד, והיינו משום ששלימות השבת באה רק אם נתקיימו

בְּלֹא מְצָרִים, דְּהִינּוּ בְּלֵי תַחֲוּמֵינּוּ וּגְבוּלֵינוּ,
שְׂאֵפְלוּ וַתִּגְנוּ לוֹ כָּל הָעוֹלָם, וַהֲיִי לוֹ
מְצָרִין וּגְבוּלֵין.

וְעוֹד, אִם יִהְיֶה הַרְבֵּה שְׂעִיעֲנֵנו אֶת
הַשֶּׁבֶת, אִיךְ יִכּוֹל לַתֵּן בְּעוֹלָם
הַזֶּה נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

בְּלֹא מְצָרִים, שְׂנֵאָמַר (ישעיהו נח, יד)
'נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ', לֹא פֶאֶבְרָהֶם, לֹא
כִּי־צָחַק וְכוּ', אֲלֵא כִּי־עַקֵּב דְּכַתִּיב בִּיה
(בראשית כח, יד) 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה' וְכוּ'.
וְהַמֵּאָמַר הַזֶּה קִשָּׁה הַהֲבֵנָה, דְּאִיךְ
יִתְכַּן שְׂיִהְיֶה לְאֶחָד נַחֲלָה

זרע שמשון המבואר

רוחותיה, מערב מזרח צפון ומזרח, והיינו
נחלה שאין לה שום מצרים וגבולות.

וְהַמֵּאָמַר הַזֶּה, הוּא קִשָּׁה הַהֲבֵנָה - קִשָּׁה
לְהַבִּינּוּ לְפִי פְשׁוּטוֹ, שִׂיזְכֶּה לְנַחֲלַת קִרְקַע
בְּלֵי גְבוּל. דְּאִיךְ יִתְכַּן שְׂיִהְיֶה שִׂיךְ לְאָדָם
אֶחָד נַחֲלָה בְּלֹא מְצָרִים, דְּהִינּוּ בְּלֵי תַחֲוּמֵינּוּ
וּגְבוּלֵינוּ, שְׂהָרִי אֲפֵלוּ אִם יִתְנּוּ לוֹ אֶת כָּל
הָעוֹלָם, וַהֲיִי לוֹ מְצָרִין וּגְבוּלֵינוּ, שְׂהָרִי גַם
לְעוֹלָם עֲצָמוּ יֵשׁ גְבוּלוֹת וּמְצָרִים".

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי פְשׁוּטוֹ, שְׂאִם
יִהְיֶה הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׂעִיעֲנֵנו אֶת הַשֶּׁבֶת, אִיךְ
יִכּוֹל לַתֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד, שְׂהָרִי אִי אֲפֻשֵׁר לַתֵּת אֶת כָּל
הָעוֹלָם כּוֹלוּ אֵלָּא פֶעַם אַחַת לְאִישׁ אֶחָד

נַחֲלָה בְּלֹא מְצָרִים - שְׂאִין לֵה קֵץ וּגְבוּל,
שְׂנֵאָמַר (ישעיהו נח, יג-יד) 'וְקָרָאתָ לְשֶׁבֶת
עֲנָג וְגו', אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְגו' וְהֶאֱכַלְתִּיךָ
נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ' - בִּזְכוּת מֵה שֶׂתִּקְרָא
לְשֶׁבֶת 'עֲוֹנָג', כְּלוּמַר, שֶׂתִּעֲנֵנּוּ, תִּזְכֶּה
לְנַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִינוּ'. וְנַחֲלַת יַעֲקֹב,
הִינּוּ נַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים, וְלֹא כִּנְחַלְתוֹ שֶׁל
אֲבִרָהֶם, וְאִף לֹא כִּנְחַלְתוֹ שֶׁל יִצְחָק וְכוּ',
שֶׂנַחֲלַתָם הִיטָה עִם מְצָרִים וּגְבוּלוֹת, אֲלֵא
כִּנְחַלְתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׂהִיטָה נַחֲלָה בְּלֵי
מְצָרִים, שֶׂכֵּן מְצִינוּ דְּכַתִּיב בִּיה (בראשית כח,
יד) 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה' וְכוּ'
- תִּתְחַזַּק וְתִתְרַבֶּה, עַד שִׂיתְרַחֲבוּ הַגְּבוּלוֹת
שֶׁל נַחֲלַתְךָ לְכָל קְצוּוֹת הָעוֹלָם מֵאַרְבַּע

ציונים ומקורות

שהמכבד את השבת ומענגה כפי כחו, כבר מפורש
בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון
לעולם הבא. הריטב"א (שבת שם ד"ה נחלה) פירש,
שהיא תהיה בלא מצרים משתי רוחות, שתהא
הרצועה של חלקו נמשכת מים עד ים. ובעיקר
קושיית רבינו שגם העולם יש לו גבול, יש ליישב על
פי מה שבייפה תאר השלם (ב"ר יא, ח) כתב לבאר
את לשון המדרש (שם) שיעקב אבינו ירש 'שלא
במדה', היינו שהקב"ה נתן לו שלא במדה, אבל לפי
האמת ירש את העולם שיש לו מדה וגבול. וכמו כן
יש לפרש בלשון הגמרא, שאף שמצד הקב"ה הנתינה
היא בלא מצרים [וכסברת רבינו בקושייתו], אבל לפי

חשוב] ודגים גדולים וראשי שומין. רב חייא בר אשי
אמר רב, אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו הרי
זה עונג. מאי היא, אמר רב פפא, כסא דהרנסא [דגים
קטנים מטוגנים בשמן קרביהן ובקמח].
ג. לשון הפסוקים, 'אם תשיב משבת דגלך עשות
תפציף ביום קנשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה'
מכבד וכבודו מעשות דרכיך ממצוא תפציף ודבר
דבר. אז תתענג על ה' והתפצית על פמתי ארץ
והאכלתיך נחלת יעקב אביך פי פי ה' דברי.
ד. לשון הפסוק, 'יהיה זרעך פפפר הארץ ופרצת ימה
וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה
ובזרעך'. ה. הרמב"ם (שבת פ"ל הט"ו) כתב,

אֵלֶּא הֶעֱנִין הוּא, שְׁמִדַת הַחֶסֶד
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה
רְצוֹנָה לְהַתְּפִשֵׁט לְטוֹבַת הַבְּרִיּוֹת עַד
אֵין חֶקֶר, אֲמָנָם מִדַּת הַדִּין מְעַכְבֶּת
בְּיָדָה וְאֵינָה רוֹצֶה שְׁתַּתְּפִשֵׁט בְּרְצוֹנָהּ.

וְאֵין לוֹמַר, דְּמִיִּירֵי בְּטוֹבוֹת הָעוֹלָם הֶבֱא.
דְּאֵם בְּן, מְאִי קְמִשְׁמַע לָן נוֹתְנִים לוֹ
נְחֻלָּה וְכוּ', וְהֵלֵא כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל עוֹלָם
הֶבֱא הֵם בְּלִי שְׁעוֹר וּבְלִי קִצְבָּה, עוֹלָם
שְׁפָלוֹ טוֹב וְכֵלֹ אֲרֻךְ, עוֹלָם אֵין סוּף.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

שהוא עוֹלָם שְׁפָלוֹ טוֹב, וְכֵלֹ אֲרֻךְ, עוֹלָם
שְׁאֵין לוֹ סוּף.

שמענג את השבת, ואין שייך לחזור
וליתנו שוב לכל האנשים האחרים
שיענגו את השבת.

מדת הדין מעכבת התפשטות מדת החסד

דבר פשוט ששכר העולם הבא הוא בלי מצרים

אֵלֶּא הֶעֱנִין הוּא, שאכן נחלה בלי
מצרים, היינו בעולם הזה. אולם לא מיירי
בנחלת קרקע, אלא בהשפעה מרובה של
מדת החסד. והכוונה, לפי שְׁמִדַת הַחֶסֶד
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שעניינה הוא
להטיב עם הבריות, הִיָּה רְצוֹנָה לְהַתְּפִשֵׁט
בעולם לְטוֹבַת הַבְּרִיּוֹת עַד אֵין חֶקֶר - עד
אין קץ, ולהטיב עמהם בלא גבול. אֲמָנָם
מִדַּת הַדִּין - המקטרגת לפני הקב"ה
אודות עוונות בני האדם, מְעַכְבֶּת בְּיָדָה,
וְאֵינָה רוֹצֶה שְׁמִדַת הַחֶסֶד תִּתְּפִשֵׁט
בְּרְצוֹנָהּ".

וְאֵין לוֹמַר - ליישב קושיותינו,
דְּהַגְמֵרָא מִיִּירֵי בְּטוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הֶבֱא
ולא בנחלת קרקע בעולם הזה, אלא
שמי שמענג את השבת, זוכה בעולם
הבא לשכר מרובה שאין לו קץ'. דְּאֵם
בְּן קִשָּׁה, מְאִי קָא מְשַׁמַּע לָן - מה
משמיענו הגמרא, במה שאמרה
שהמענג את השבת, נוֹתְנִים לוֹ נְחֻלָּה
וְכוּ' בלי מצרים, וְהֵלֵא כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל
עוֹלָם הֶבֱא, וגם השכר על קיום שאר
המצוות, הֵם בְּלִי שְׁעוֹר וּבְלִי קִצְבָּה,

ציונים ומקורות

פירש כן, וכתב צריך אדם להתענג בשבת זכר
לעולם הבא, כדאמר ר' יוחנן, המענג את השבת
נותנין לו נחלה בלא מצרים, וזהו העולם הבא שאין
לו מצר ולא גבול. ז. תיבות אלו הן מטבע
לשון ע"פ דרשת הגמרא (קידושין לט, ב), 'למען
ייטב לך' (דברים כב, ז), לעולם שכולו טוב, 'למען
יאריכון ימיך' לעולם שכולו ארוך. ח. ככתוב
בשער מאמרי רשב"י (שער ב פרשת בא) וז"ל, כי
כל מדידה היא מצד הגבורה, לפי שהחסד מורה
התפשטות בכל הדברים, אבל הגבורה והדין אינה
מנחת האור העליון להתפשט למטה להאיר, אלא
בקצבה ומדה, בשיעור הצריך להתפשט ולא יותר.

האמת יש לנחלה מצרים, ולעולם הכוונה היא
שיזכה לנחלת כל העולם, וכהפירוש שדחה רבינו.
וראה בברכות (נא, א) שהמברך על כוס מלא, נותנין
לו נחלה בלי מצרים, שנאמר 'ומלא ברכת ה' ים
ודרום ירשה'. ופירש המהרש"א (ח"א שם), דהיינו
עד הים שאין משם עוד ישוב עולם, וכן עד דרום,
שגם משם אין עוד ישוב מחמת חום גדול, כמ"ש
התוכניינים. ו. ואם כן מיושב מה שקראוה
נ'חלה בלי מצרים', שהעולם הבא באמת אין לו
שום גבולות וקצוות, ועל כן אפשר לתת ממנו
נ'חלה בלי מצרים', לכל אחד ואחד. וראה בתורת
המנחה (פרשת ויקהל דרשה לא עמוד 623) שאכן

בְּשֵׁישׁ מְקַמְרָנִים, כְּמוֹ שְׁמָצִינוּ בְּאִיּוֹב,
דְּכָתִיב בִּיהַ (איוב א, י) 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ
וּמְקַנְהוּ פְּרִץ בְּאֶרֶץ', שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם
(כ"ב טו, ב). וְעַל יְדֵי קְטָרוֹג הַשְּׁטָן, אֵבֶד
הַכֹּל וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

מדת החסד, אֵלֶּא כְּשֵׁישׁ מְקַמְרָנִים, כְּמוֹ
שְׁמָצִינוּ בְּאִיּוֹב^א, שֶׁמִּתְחִילָה הִיְתָה מִדַּת
הַחֶסֶד מִשְׁפִּיעָה עֲלָיו יוֹתֵר מִכַּדְרָךְ הַטֶּבַע,
דְּכָתִיב בִּיהַ, לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְיַסֵּר (איוב
א, י)^א, 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ וּמְקַנְהוּ פְּרִץ
בְּאֶרֶץ', וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּגִמְרָא (כ"ב טו,
ב)^ב, שֶׁמַּעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אִיּוֹב, וְגַם מְקַנְהוּ,
הֵיוּ מִתְבַּרְכִּים שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם - הַרְבֵּה
יוֹתֵר מִכַּדְרָךְ הַטֶּבַע. וְעַל יְדֵי קְטָרוֹג הַשְּׁטָן,
שֶׁאֵמֵר לְהַקְבִּי^ה, שֶׁאִיּוֹב עוֹבֵד אוֹתוֹ
בְּקִיּוֹם הַמְּצוּוֹת בְּכֹל פְּרֻטִיָּהֶן, רַק מִפְּנֵי
שֶׁאִינוֹ חֹסֵר כְּלוּם^{טו}, אֵבֶד אֶת הַכֹּל - כֹּל

וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר מַה שְּׁאָמְרוּ רַז"ל (ויק"ד כו,
א ילקוט תהלים רמז תשכו) עַל הַפְּסוּק (תהלים
לו, ז) 'צִדְקַתְךָ כְּהַרְרֵי אֱלֹהִים, הָאֵיף
דְּהַשְׁפַּעְתָּ הַשְּׁפַעְתָּ.
וְהַמְּדַת הַדִּין אֵינָה מְעַכְבֶּת אֶלֶּא

וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר, מַה שְּׁאָמְרוּ רַז"ל (ויק"ד
כו, א)^א עַל הַפְּסוּק (תהלים לו, ז) 'צִדְקַתְךָ
כְּהַרְרֵי אֱלֹהִים - הַצְּדָקוֹת שֶׁאֵתָה הַקְּבִי"ה
עוֹשֶׂה, הֵם גְּבוּהִים וְרַמִּים, כְּמוֹ הַהַרִּים
הַחֲזֻקִים וְהַרְמִים^ב, הָאֵיף דְּהַשְׁפַּעְתָּ
הַשְּׁפַעְתָּ^ג - לְמִי שֶׁאֵתָה מִשְׁפִּיעַ כַּמְּדַת
הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד, אֵתָה מִשְׁפִּיעַ לוֹ בַּשֶּׁפַע
רַב. וּמְבוּאָר מִכַּךְ, שֶׁבְּמִקוֹם שֶׁמִּדַּת הַחֶסֶד
שׁוֹלֵטָה, הֵרִי הִיא מִשְׁפִּיעָה כַּמְּדָה מְרוּבָה
וּבְלִי גְבוּל.

מדת הדין מעכבת את השפעת החסד רק כשיש מקטרגים
וְהַמְּדַת הַדִּין אֵינָה מְעַכְבֶּת אֶת הַשְּׁפַעְתָּ

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

צִדְקַתְךָ וְחֶסֶדְךָ עֲלֵינוּ. יב. לִפְנֵינוּ בְּמִדְרַשׁ, אֵן
דָּאֵת יְהִיב אֶת מִשְׁפַּע. יג. אִיּוֹב הִיָּה אִישׁ צְדִיק
וִירָא אֱלֻקִּים, שְׁהִיָּה מוֹשַׁפַּע בְּבָנִים וּבְבָנוֹת וּנְכֻסִּים
מְרוּבִים. אֵךְ עֹבֵר הַקְּטָרוֹג שֶׁל הַמְּקַטְרָג, נִמְסַר בִּיד
הַשְּׁטָן, וּמִתּוֹ בָּנִיו וּבִנּוֹתָיו וּמְקַנְהוּ, וְגַם לָקָה בִּיסוּרִים
נֹורָאִים. כֹּכֵל זָאֵת לֹא חִטָּא אִיּוֹב בַּשְּׁפִתִּי, אֵךְ בִּלְבוֹ
בַּעַט בִּיסוּרִים. לְבִסּוּף הוֹדָה עַל טַעוֹתוֹ, וְהִתְרַפָּא,
וְחָזַר אֵלָיו כֹּל רְכוּשׁוֹ, וְנִתְעַשֵּׂר יוֹתֵר מִמָּה שְׁהִיָּה קוֹדֵם,
וְנוֹלְדוּ לוֹ עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת. כִּבְבָא בְּתֵרָא (טו, א)
נַחֲלָקוּ אִמּוּרָאִים, בְּאִיזוֹ תְּקוּפָה חֵי אִיּוֹב, וְעֵינֵין שֶׁם
שֶׁלְּפִי דַּעָה אַחַת, אִיּוֹב לֹא הִיָּה וְלֹא נִבְרָא, אֵלֶּא מִשֶּׁל
הִיָּה לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבוֹת לְמַקְטָרְגִים עַל מִדַּת הַדִּין,
וְשֶׁאִין אָדָם נִתְפַּס עַל צַעֲרוֹ. יד. לְשׁוֹן הַפְּסוּק,
'הִלֵּא אֶתָּה שִׁכְתָּ בְּעָדוֹ וּבְעָד בִּיתוֹ וּבְעָד פֶּלֶא אֲשֶׁר לוֹ
מִסְּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ וּמְקַנְהוּ פְּרִץ בְּאֶרֶץ'.
טו. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, מֵאִי 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתִּי', אָמַר רַבִּי
שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, כֹּל הַנוֹטֵל פְּרוּטָה מֵאִיּוֹב

ט. לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי כִּי סָלִיק
[כְּשֶׁהָלַךְ] לְרוּמֵי, רָאָה שֶׁם עוֹמְדִים שֶׁל שֵׁישׁ מְכוֹסִים
בְּטִיפְטִיאוֹת [מִינֵי בְּגָדִים יְקָרִים], בְּשֶׁרֶב [הֵיוּ מְכוֹסִים
בָּהֶם, כַּדִּין] שְׁלֹא יִפְקַעוּ [מִחַמַּת הַחוּם], וּבְצִנָּה [בִּימּוֹת
הַחֹרֶף, הֵיוּ מְכוֹסִים בָּהֶם, כַּדִּין] שְׁלֹא יִקְרָשׁוּ, רָאָה שֶׁם
עֵנִי אַחַד, וּמַחְצֵלֵת קִנִּים תַּחְתּוֹ וּמַחְצֵלֵת קִנִּים עַל
גְּבִיו [שֶׁבָּהֶם הִיָּה מִתְכַּסֶּה מִפְּנֵי הַקּוֹר וְהַחוּם], עַל
הַעֲמוּדִים קָרָא צִדְקַתְךָ כְּהַרְרֵי א-ל', אֵן דָּאֵת יְהִיב אֶת
מִשְׁפַּע [הֵיכֵן שֶׁאֵתָה נוֹתֵן, אֵתָה מִשְׁפִּיעַ כַּמְּדָה
מְרוּבָה], וְעַל הַעֵנִי קָרָא 'מִשְׁפִּיץ תְּהוּם רַבָּה', אֵן
דָּאֵת מַחֵי אֶת מִדְּקָד [הֵיכֵן שֶׁאֵתָה מְכָה, אֵתָה מִדְּקָד
לְהַעֲנִישׁ כַּמְּדָה מְרוּבָה וּבְעוֹצְמָה רַבָּה, כְּמוֹ תְּהוּם
הַגְּדוֹל], ע"כ. וְרָאָה כְּעֵין זֶה, בִּילְקוּט שְׁמַעוֹנִי (תהלים
רמז תשכו). י. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'צִדְקַתְךָ כְּהַרְרֵי
א-ל מִשְׁפִּיץ תְּהוּם רַבָּה אֵדָם וּבְהִמָּה תוֹשִׁיעַ ה'.'
יא. ע"פ רש"י וּמַצּוֹדֵת דּוֹד שֶׁם. וּבְמַחְזוֹר וִיטְרִי (סִימָן
קמא) פִּירֵשׁ, כְּלוּמָר, כְּגִבוּהַ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, כֵּן הַגְּבֵר

וְהִנֵּה הַמְקַטְרָגִים אֵינָם מוֹסִיפִים כַּח אֱלֹא
פְּשָׁאָדָם נוֹטָה אַחַר תְּאוּתוֹתָיו וְהִנֵּאת
גּוֹפוֹ הַקְרוּץ מִחֶמֶר, לֹא כֵן פְּשֻׁנוּטָה לְדְבָרִים

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבוּאָר

הַמְקַטְרָגִים^כ. אַבֵּל לֹא כֵן פְּשֻׁנוּטָה הָאָדָם
לְדְבָרִים רוֹחֲנִיִּים לְהִנָּאת נִשְׁמָתוֹ, וְאִינוּ
נוֹטָה אַחֲרֵי הַהִנָּאוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת, שְׁאֵז אֵין
לָהֶם רְשׁוֹת לְחִיצוֹנִיִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו
וְלִקְטֹרֵג עֲלָיו.

הַנָּאוֹת הַגּוֹף בִּשְׁבַת אֵינֶם נוֹתְנִים כַּח לְמַקְטָרָגִים

וּבְיָוֵם הַשַּׁבָּת, מִתְחַפְּאִים הַקְּלָפוֹת שֶׁל
כּוֹחֹת הַטּוֹמָאָה, כְּדֹאֵיתָא בְּיַהֲרַ פְּרֻשַׁת
וְיִקְהֵל^{כב} (ח"ב רג, ב), וְאֵינֶם יֹכֻלִים
לְקְטֹרֵג^{כג}. וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַמְדַרְשׁ (מְדַרְשׁ תְּהִלִּים

רְכוּשׁוֹ, וְגַם בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו, וְגַם נִתְיָסֵר
גּוֹפוֹ בִּיסוּרִים גְּדוּלִים^{כד}, וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד
שֶׁהִיא מוֹשַׁפֵּעַ עֲלָיו.

כַּח הַמְקַטְרָגִים בֵּא מַחֲמַת הַהִנָּאוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת

וְהִנֵּה הַמְקַטְרָגִים אֵינֶם מוֹסִיפִים כַּח
לְהִתְגַּבֵּר נֶגַד הַתְּפִשּׁוֹת מִדַּת הַחֶסֶד,
וְלִקְטֹרֵג עַל בְּנֵי הָאָדָם, אֱלֹא פְּשָׁאָדָם נוֹטָה
וְנִמְשַׁךְ אַחַר תְּאוּתוֹתָיו^{כה} וְהִנָּאת גּוֹפוֹ הַקְרוּץ
מִחֶמֶר^{כו} - שֶׁנִּחְתַּךְ וְנוֹצַר מִטֵּיט^{כז}, שֶׁעַל יְדֵי
כֵן הוּא נוֹתֵן כַּח לְחִיצוֹנִים, שֶׁהֵם

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

כא. זֶה לְשׁוֹן סֵפֶר מַחְבֵּרַת הַקּוּדֵשׁ (לְהַרְבַּ חַיִּים וּוִיטָאֵל
זְצִ"ל, שַׁעַר הַשְּׁבַת ד"ה וְדַע כִּי כָל, לְד, ב), וְדַע כִּי
כָל מַה שָּׂאָדָם אוֹכֵל בְּשַׁבּוּעַ, הַרּוּב הוֹלֵךְ לְחִיצוֹנִים,
וְאֵין בּוֹ רוֹחֲנִיּוֹת כִּי אִם כַּחֲלַק הַהִכְרָחִי לְמִזוֹן הַנֶּפֶשׁ
שֶׁלֹּא תִתְפַּרֵּד, וְכֵל הַמוֹסִיף מִזֶּה, מוֹסִיף כַּח לְיִצְרַל הַרַע.
וְמַה שְּׂאוּכֵל בִּשְׁבַת הוּא הַכֵּל רוֹחֲנִי, וְאֵף עַל פִּי
שְׂאוּכֵל יוֹתֵר מִן הַצּוּרֵךְ, נִבְלַע בְּאִבְרָיו. וְכֵן הוּא
בְּמִשְׁנַת הַסִּידִים (מִסְכַּת לֵיל שַׁבַּת פ"ד), שֶׁאֵף שְׂאוּכֵל
בִּשְׁבַת יוֹתֵר מִצּוּרֵךְ, אֵינוּ הוֹלֵךְ לְחִיצוֹנִים. וְרָאָה מַה
שֶׁהוּבָא בְּעִנְיָן זֶה בְּהַעֲרָה לְהֵלֵךְ בְּסִמּוּךְ.
כב. לְשׁוֹן זְוֵהוּרָה, תַּא חֲזִי, כִּיּוֹן דְּעָאֵל שַׁבְּתָא, וְאַתְסַמַּר
הֵהוּא מְדוּרָא [כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנַסְתָּ הַשְּׁבַת, וְנִטְמַנְתָּ הַמְדוּרָה
שֶׁל 'קְלִיפַת נוֹגַהּ], כֹּל אֲשֵׁין דְּאִשָּׁא קִשְׂיָא אֲתַסְמַרוּ
וְאַתְכַּפִּיין [כֹּל הָאֲשׁוֹת שֶׁל הָאֵשׁ הַקְּשָׁה, שֶׁהֵם כּוֹחוֹת
הַדִּין שֶׁל מַעֲלָה שֶׁבִּנְהַר דִּינּוּר, כּוֹלֵם נִטְמָנִים וְאֵינֶם
שׁוֹלְטִים], וְאַפִּילוּ אִשָּׁא דְּגִיּהֵנָם וְחִיבִין דְּגִיּהֵנָם אֵית
לוֹן נִיחָא [וְאַפִּילוּ הָאֵשׁ שֶׁל גִּיּהֵנָם שׁוֹבֵת, וְהַרְשָׁעִים
הַנִּמְצָאִים בְּגִיּהֵנָם יֵשׁ לָהֶם מִנוּחָה], וְכֹלָא תַתָּא וְעִילָא
אֵית לָהּ נִיחָא [וְכֹל הָעוֹלָמוֹת שֶׁל מַטֵּה וְשֶׁל מַעֲלָה
יֵשׁ לָהֶם מִנוּחָה]. כג. מִהַמְשַׁךְ דְּבָרֵי רַבִּינוּ
מְבוּאָר שֶׁאֵף כְּשֶׁהָאָדָם נוֹטָה בִּשְׁבַת אַחַר הִנָּאת גּוֹפוֹ
אֵינוּ מוֹסִיף כַּח בְּחִיצוֹנִים. רָאָה מַה שֶׁהוּבָא בּוֹזָה,

מִתְבַּרְךְ. מֵאֵי זְמוּקְנָהוּ פְּרִץ בֶּאֱרֵץ, אִמֵּר רַבִּי יוֹסִי בֵּר
חֲנִינָא, מְקַנְהוּ שֶׁל אֵיבּוֹב פְּרִצוּ גְּדוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִנְהַגּוֹ
שֶׁל עוֹלָם זָאבִים הוֹרְגִים הַעֲזִים, מְקַנְהוּ שֶׁל אֵיבּוֹב עֲזִים
הוֹרְגִים אֶת הַזָּאבִים. טז. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיבּוֹב א,
ט"א), 'וַיִּעַן הַשֵּׁטֶן אֶת ה' וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרְאֵ אֵיבּוֹב
אֶלְקִים, הֲלֹא אֵת אֲתָה שַׁכַּת בְּעָדוֹ וּבְעָדוֹ בֵּיתוֹ וּבְעָדוֹ
כֹּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב מַעֲשֵׂה יְדָיו בְּרַכַּת וּמְקַנְהוּ פְּרִץ
בֶּאֱרֵץ, וְאוֹלָם שֶׁלַח נָא יָדְךָ וְגַע בְּכֹל אֲשֶׁר לוֹ אִם לֹא
עַל פְּנִיךָ יִבְרַכְךָ'. יז. כְּמִסּוּפֵר בְּתַחֲלִילַת סֵפֶר
אֵיבּוֹב. יח. הִנֵּה לֹא מְצִינוּ הַיָּאֵךְ הִיָּה אֵיבּוֹב נוֹטָה
לְתַאוּתוֹתָיו, וְאַרְבֵּבָה בְּבָבָא בְּתַרָּא (טו, א) מְבוּאָר
שֶׁהִיא חֲסִיד גְּדוֹל. וְאוֹלֵי כּוֹוֹנַת רַבִּינוּ לְמִשְׁתַּאוֹת
שַׁעֲשׂוּ בְּנֵיו, כְּמוֹ שַׁכְּתוּב (אֵיבּוֹב א, ד) 'וְהִלְכוּ בְּנֵיו
וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשִׁלְחוּ וְקִרְאוּ לְשַׁלְשֵׁת
אַחֲתֵיהֶם לְאֹכֵל וּלְשַׁתוֹת עִמָּהֶם, וְכָתוּב עַל כֵּךְ בְּזוּהַר
(ח"ב לְד, א) ז"ל, וּבְמִשְׁתֵּיָא בְּכֹל יוֹמָא מְקַטְרָגָא
שַׁכִּיָּה וְלֹא יִכִּיל לִיָּה [וּבְמִשְׁתֵּה שַׁעֲשׂוּ כֹל יוֹם, הִיָּה
הַמְקַטְרָג מְצוּי, אֵךְ לֹא הִיָּה יֹכֵל לְהַרַע לְאֵיבּוֹב], ע"כ.
יט. ע"פ לְשׁוֹן הַפְּסוּק (אֵיבּוֹב לְג, ו) 'מִחֶמֶר קְדָצְתִי גַם
אָנִי. כ. שֶׁהָרִי גּוֹף הָאָדָם נוֹצַר מִעַפְרֵי הַמְּגוּבֵל
בְּמִים, כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק (בְּרַאשִׁית ב, ו) 'וְ
יֹאדָר יַעֲלֶה מִן הָאֲרֵץ. וְעִיין בְּמְדַרְשׁ (ב"ר ב, ו).

לְמִדַּת הַדִּין לְעֵבֶב עַל מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא
תִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּשֹׁפֵעַ גְּדוֹל, עַד שְׂיִתְּנוּ
הַמְּקַטְרָגִים מִדָּה וּגְבוּל לְמוֹכָה הָרְאוּיָה
לָבֵא עָלָיו. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ (כ"ב שם) עַל
'וּמְקַנְהוּ פָּרִץ בְּאֶרֶץ הַנָּל, דְּמִלַּת 'פָּרִץ'
מִשְׁמַע שֶׁפָּרִץ כָּל הַגְּבוּלִים וְהַתְּחוּמִּים,
לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל, וְלֹא

ב, וְזֶהוּ 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' (תהלים
צב, א), לְיוֹם שֶׁשָּׁבְתוּ הַמִּזְיָקִים מִן הָעוֹלָם.
וְלָכֵן דִּיק לֹמֵר, כָּל הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת,
וְלֹא אָמַר כָּל הַמְּשַׁמֵּר אֶת
הַשַּׁבָּת, שָׂאֵף עַל פִּי שֶׁבַענֵג זֶה הוּא
נוֹטֵה אַחַר הַנְּאֻת גּוֹפּוֹ, עִם כָּל זֶה, לֹא
יוֹסִיף כַּח בְּחִיצוֹנִים, וְלֹא יִהְיֶה רְשׁוּת

זרע שמשון המבואר

עָלָיו, אֵלֵּא יִזְכֶּה לְנַחֵלָה בְּלִי שׁוּם מִצָּרִים,
שְׁמִדַּת הַחֶסֶד תִּתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּלִי סוּף, וְאֵף
שֶׁלֹּא כְּדֹרֵךְ הַטְּבַע. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ בַּגְּמָרָא
(כ"ב טו, ב) עַל הַפְּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר אֲצֵל אִיּוֹב
'וּמְקַנְהוּ פָּרִץ בְּאֶרֶץ הַנָּל, דְּמִלַּת 'פָּרִץ'
מִשְׁמַע שֶׁלְּפָנַי שֶׁהַשֵּׁטֶן קִטְרַג עַל אִיּוֹב,
הַמְּקַנֵּה שְׁלוֹ, פָּרִץ אֶת כָּל הַגְּבוּלִים
וְהַתְּחוּמִּים שֶׁל דֶּרֶךְ הַטְּבַע, מַחֲמַת רִיבּוּי
הַהִשְׁפַּעָה שֶׁל מִדַּת הַחֶסֶד. וְכֵמוֹ כֵּן,
הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת, יִזְכֶּה לְנַחֵלָה בְּלִי
מִצָּרִים, כְּלוֹמֵר, שֶׁהַשֵּׁפַע שֶׁתִּגִּיעַ אֵלָיו עַל
יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד, תִּפְרוֹץ אֶת כָּל גְּבוּלוֹת
הַטְּבַע, וְיִזְכֶּה לִשְׁפַע בְּלִי סוּף.

יעקב שכל בניו היו צדיקים זכה לשפע בלי גבול

ועל כן ממשיכה הגמרא שם לומר,
ששפע זה יהיה, לֹא כְּהַשֵּׁפַע שֶׁנִּתֵּן
לְאַבְרָהָם שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל הַרְשַׁע, וְלֹא

צב, ה) ^ט, עַל הַפְּסוּק (שם צב, א) 'מִזְמוֹר
שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' - לְיוֹם - שִׁיר זֶה נֶאֱמַר
עֲבוּר יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁנֶּקְרָא כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁבּו
שָׁבְתוּ - הַתְּבַטְלוּ וְהַתְּחַבְּאוּ הַמִּזְיָקִים מִן
הָעוֹלָם.

המענג את השבת יזכה לחסד בלי גבול ומדה

וְלָכֵן דִּיק רַבִּי יוֹסִי לֹמֵר, כָּל הַמַּעֲנֵג'
אֶת הַשַּׁבָּת נוֹתֵן לוֹ נַחֵלָה בְּלִי מִצָּרִים,
וְלֹא אָמַר כָּל הַמְּשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת ^ט וְכו',
מִשׁוּם שֶׁרָצָה לְחַדֵּשׁ, שֶׁגַּם הַמַּעֲנֵג אֶת
הַשַּׁבָּת בִּאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה, אֵף עַל פִּי שֶׁבַענֵג
זֶה, הוּא נוֹטֵה אַחַר הַנְּאֻת גּוֹפּוֹ, עִם כָּל זֶה,
לֹא יוֹסִיף מִשׁוּם כַּח בְּחִיצוֹנִים -
בְּכוּחוֹת הַטּוֹמְאָה, וְלֹא יִהְיֶה רְשׁוּת לְמִדַּת
הַדִּין לְקִטְרַג וְלְעֵבֶב עַל מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא
תִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּשֹׁפֵעַ גְּדוֹל, עַד שְׂיִתְּנוּ
הַמְּקַטְרָגִים מִדָּה וּגְבוּל לְמוֹכָה הָרְאוּיָה לָבֵא

בהערה לעיל בסמוך. וראה בפרי צדיק (פרשת
תולדות אות ד, ואות י) בשם האר"י ז"ל, שגם
כשמכוון להנאת עצמו בשבת, הוא בקדושה ובכית
הלוי (פרשת תרומה ד"ה וזכה מוכן) ביאר על פי
דברי הוזהר (ח"ב פח, ב), שבאכילה של שבת גם אם
האדם מכוין בו לתענוג, למצוה ייחשב לו. וראה עוד
מש"כ רבינו בפרשת בהעלותך (אות ג), ובספרו

ציונים ומקורות

תולדות שמשון (פ"ב מ"ז) כתב בשם מקובלים (שער
הקדושה פט"ו), שהבשר שאדם אוכל בסעודות מצוה
אינו מוליד רמה, ועל זה נאמר 'אף בשרי ישכון
לבטח'. כד. לשון המדרש, דבר אחר, 'מזמור
שיר ליום השבת', ליום ששבתו המזיקין מן העולם.
כה. כמו שאמר רבי יוחנן (להלן שם ע"ב), כל
המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור

רְשׁוֹת לְקַטְרַג עָלָיו בְּפֶרֶט, אֲמַנְם תְּקַטְרַג
עָלָיו בְּכֻלָּל, כִּי הָעוֹלָם נִדוֹן אַחֵר רַבּוֹ
(קידושין מ, ב), אֲלֵא יְהִיָּה נִצּוֹל אֶף מִשְׁעֶבֶד
מִלְכֻיּוֹת (שבת שם).

כִּי־צַחֵק שְׁיִצָּא מִמֶּנּוּ עֵשׂו, וּמִדַּת הַדִּין
הַיְתָה לָּהּ אִיוּז מַעֲנָה עֲלֵיהֶם, אֲלֵא
כִּי־עֲקֹב שְׁהִיְתָה מִפְּתוֹ שְׁלֹמָה וְכוּ'.
וְלֵא תֹאמַר שְׁהַמְדַת הַדִּין לֹא יְהִיָּה לָּהּ

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

את השבת בְּפֶרֶט - שאם לא יהיו גזירות
רעות על הצבור, אף הוא יזכה לשפע
מרובה בזכות שהוא מענג את השבת,
למרות שהוא נמשך אחר הנאות גופו
בשבת, אֲמַנְם המדת הדין תְּקַטְרַג עָלָיו
בְּכֻלָּל, שאם ייגזר על כלל ישראל לגלות
ולהשתעבד תחת המלכויות, גם הוא
ישתעבד עמהם, כִּי הָעוֹלָם בכללותו נִדוֹן
אַחֵר רַבּוֹ - אחר רוב האנשים, ואם רובם
רשעים גם המיעוט שהם צדיקים, נענשים
איתם (קידושין מ, ב)¹¹. אֲלֵא לא יהיה כן,
ודינו של המענג את השבת יהיה שונה
מדין הכלל, שִׁיְהִיָּה נִצּוֹל אֶף מִשְׁעֶבֶד
מִלְכֻיּוֹת שנגזר על הציבור. ואף אם הכלל
ישתעבד תחת המלכויות, הוא עצמו לא
ישתעבד עמהם¹².

בהשפע שניתן לִי־צַחֵק שְׁיִצָּא מִמֶּנּוּ עֵשׂו
הרשע, ומחמת כן מִדַּת הַדִּין הַיְתָה לָּהּ אִיוּז
מַעֲנָה עֲלֵיהֶם, וזה גרם לעכב שלא יזכו
לנחלה שלימה ולשפע של חסד מוחלט
בלי מצרים, אֲלֵא השפע שיקבל יהיה
כִּי־עֲקֹב שְׁהִיְתָה מִפְּתוֹ שְׁלֹמָה וְכוּ' - שכל
בניו היו צדיקים. ולכן לא היתה מדת
הדין יכולה לקטרג עליו, וזכה לשפע של
מדת החסד בלי מצרים וגבולות¹³.

המענג את השבת

לא ישתעבד עם הכלל בשעבוד מלכויות

ובהמשך הגמרא מובא, שרב¹⁴ נחמן
בר יצחק אמר, שהמענג את השבת, יזכה
להנצל משעבוד גליות. וכוונתו של רב
נחמן היא תבאר על פי דברינו לעיל,
והיינו, שֵׁלֵא תֹאמַר, שְׁאֵף שְׁהַמְדַת הַדִּין לֹא
יְהִיָּה לָּהּ רְשׁוֹת לְקַטְרַג עָלָיו - על המענג

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

הואבים. כזו לשון הגמרא, רב נחמן בר יצחק
אמר, ניצול משעבוד גליות, כתיב הכא (ישעיהו נח,
יט) זִה־רֹכְבְתִיךְ עַל בִּמְתֵי אֶרֶץ, וְכִתִּיב הֵתִם (דברים
לג, כט) זִאתָה עַל בְּמוֹתֵימִי תִדְרֹךְ. כה. לשון
הגמרא, רבי אלעזר ברבי שמעון אומר, לפי שהעולם
נידון אחר רובו, והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה
אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף
זכות. עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו
ואת כל העולם לכף חובה. כט. רבינו מחדש
כאן, שבשכרו של המענג את השבת כלול גם כן שלא
יהיה נכלל עם הרוב להשתעבד תחת האומות.

אנוש, מוחלין לו. כזו יש לציין שביעקב נאמר
(בראשית ל, מג) זִיפְרוֹךְ הָאִישׁ מֵאֵד מֵאֵד. והיינו גם
כן שלא כדרך הטבע כמו באיוב, כמו שביאר בצרור
המור (פרשת ויצא ד"ה ואמר ויפרוך), ואמר ויפרוך
האיש מאד מאד. שלא כדרך העולם, ולא כדרך טבע
כמו שחשב לבן. אלא בעזרת ה'. וזה שאמרו ז"ל
שפרץ גדרו של עולם, כאמרו זמקנהו פרץ בארץ
וכו'. לרמוז שזה היה בהשגחה גמורה, לא במקרה
ובטבע. כי המקרה לא יתמיד. אבל בכאן אמר 'מאד
מאד', אחר ששנה בענין, שבזה פרץ גדרו ומנהגו
וטבעו של עולם, כמו באיוב שהרחלים היו טורפות

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוּת שְׁהֵם לֹא שָׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבֵת, כְּדֹאִיתָא בְּבִרְאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה י"א (אות ז), עַל פְּסוּק (בראשית ב, א) 'וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם, וְעֵי"ש. אָבֵל יַעֲקֹב שָׁמַר אֶת הַשְּׁבֵת, כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרָכְנוּ לְעִיל בְּפְרָשֵׁת וַיִּשְׁלַח (אות יא), עַל פְּסוּק (שם לג, יח) 'וַיַּחֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר, וְעֵי"ש.

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוּת שְׁמַעְנַג אֶת הַשְּׁבֵת יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, וְהָא אִם יְהִי לֹא עֲוֹנוֹת אַחֲרָיִם שְׁבִשְׁבִילֵם תְּהִיָּה לְמִדַּת הַדִּין מְעַנָּה עָלָיו, לֹא יִנְצַל, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. וַיֵּשׁ לֹאמֵר, שְׂאֵבְרָהֶם וַיִּצְחָק שְׂאֵנִי,

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

הַחֶסֶד, וְאִינוּ עַדִּיף מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק.

וַיֵּשׁ לֹאמֵר, שְׂאֵבְרָהֶם וַיִּצְחָק שְׂאֵנִי - שׁוֹנִים, לְפִי שְׁהֵם לֹא שָׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבֵת, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרַשׁ בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה י"א (אות ז)², עַל הַפְּסוּק (בראשית ב, א) 'וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם, וְעֵי"ש³. אָבֵל יַעֲקֹב שָׁמַר אֶת הַשְּׁבֵת, כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרָכְנוּ לְעִיל בְּפְרָשֵׁת וַיִּשְׁלַח (אות יא), עַל הַפְּסוּק (שם לג, יח) 'וַיַּחֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר' - וְדַרְשׁוּ בְּמִדְרַשׁ (שם), 'שׁוֹיַחֵן' הוּא מְלִשׁוֹן מְנוּחַת הַשְּׁבֵת, וְכִלּוּמֵר, שִׁיעֲקֵב הַקַּפִּיד לְשִׁמּוֹר אֶת מִצְוֹת הַשְּׁבֵת אִף מְקוּדָם שְׁנִצְטוּוּ עֲלֵיהֶם, וְלִכֵּן נִכְנַס לְעִיר שְׁכָם בְּעֶרְב׃ שְׁבֵת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה [לְפָנֵי שְׁחִשִּׁיכָה], וְקִבַּע עִירוֹב תַּחּוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם, כְּדֵי שִׁיּוּכַל לְלַכֵּת בְּשְׁבֵת אֶל מְקַנְהוּ שְׁשַׁכְנוּ מִחוּץ לְעִיר, וּבִזְכוּת זֶה זָכָה

הַמְּעַנְג אֶת הַשְּׁבֵת זָכָה לְנַחֵלָה בְּלִי מִצְרִים אִף אִם יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת

וְאִם תֹּאמְרוּ - וְאִם תְּרַצָּה לְהַקְשׁוֹת, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוּת שְׁמַעְנַג אֶת הַשְּׁבֵת יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, וְיוֹשְׁפֵעַ עֲלָיו מִדַּת הַחֶסֶד בְּלִי מִיִּצְרָה וְגִבּוּל, וְהָא אִם יְהִי לֹא עֲוֹנוֹת אַחֲרָיִם, שְׁבִשְׁבִילֵם תְּהִיָּה לְמִדַּת הַדִּין מְעַנָּה עָלָיו, לֹא יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, שִׁיקְטָרְגוּ עֲלָיו מִחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, שִׁיְהִיָּה גִבּוּל וּמִדָּה לְחֶסֶד שְׁמוֹשְׁפֵעַ עֲלָיו, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק, שְׁבִשְׁבִיל שְׁהִיּוּ לְהֵם בְּנִים לֹא טוֹבִים שְׁחֲטָאוּ, קְטָרְגָה עֲלֵיהֶם מִדַּת הַדִּין, וְלֹא זָכוּ לְנַחֵלָה שְׁלִימָה. וּמִדּוּעַ הַמְּעַנְגָה יִזְכָּה לְנַחֵלָה כְּמוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁלֹּא הִיְתָה סִיבָה לְעַכְבַּ מְעֲלָיו אֶת הַשְּׁפֵעַת הַחֶסֶד, וְהָרִי אָדָם זֶה יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת הַמְּעוֹרָרִים אֶת הַמְּקַטְרָגִים לְעַכְבַּ

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

תֹּאֵר הַשְּׁלֵם (ב"ר שם ד"ה שאִין) הָאֵרִיךְ לְדוֹן הָאֵם מְדַבְרֵי הַמִּדְרַשׁ מְבוּאָר שְׂאֵבְרָהֶם וַיִּצְחָק לֹא שְׁמָרוּ הַשְּׁבֵת, אוֹ שֶׁרַק לֹא נִכְתַּב בְּהֵם כֵּךְ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שְׁמִירוֹהוּ בְּשִׁלְמוֹת כִּיעֲקֵב. וְרֵאָה פְּנִים מִסְּבִירוֹת (שְׁבֵת שֶׁם ד"ה כֹּל הַמְּעַנְג), שְׁבוּדָאֵי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק כִּיבִדּוֹ אֶת הַשְּׁבֵת כְּרֹאֵי, שְׁהָרִי קִיִּימוּ אִף מִצְוֹת עִירוֹב תְּבִשְׁלִינְ. וְלִפִּי זֶה דְּקָדַק, לְמָה לֹא נִיתְנָה כְּמוֹ כֵּן לְאַבְרָהָם. וְלִיצְחָק נַחֵלָה בְּלִי מִצְרִים, כְּמוֹ לִיעֲקֵב.

ל. לְשׁוֹן הַמִּדְרַשׁ, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלִפְתָּא אָמַר, אַבְרָהָם שְׂאִין כְּתוּב בּוֹ שְׁמִירַת שְׁבֵת יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם בְּמִדָּה, שְׁנֵאמֵר (בראשית יג, יז) 'קוּם תִּהְלַךְ בְּאֶרֶץ לְאַרְכָּה וּלְרַחְבָּהּ' וְגו', אֲבָל יַעֲקֹב שְׁכָתוּב בּוֹ שְׁמִירַת שְׁבֵת, שְׁנֵאמֵר (שם לג, יח) 'וַיַּחֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר', נִכְנַס עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה, וְקִבַּע תַּחּוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם, יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא בְּמִדָּה, שְׁנֵאמֵר (שם כח, יד) 'זֶהֱיָה זֶרַעְךָ כְּעַפְרַיִם' וְגו'. לֹא בִּפְנֵי

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

המקטרגים לקטרג עליו אף אם יהיה בו עוון, ויהיה מושפע בחסד בלי גבול, ועדיף הוא בזה מאברהם ויצחק, מפני שהתענג בשבת^ל.

לנחלה בלי מצרים, שלא יכלו המקטרגים לצמצם ממנו את מדת החסד^ל, ועיי"ש. ולכן, אף המענג את השבת יזכה לנחלה בלי מצרים, שלא יוכלו

ציונים ומקורות

גבול ומדה. ולא יוכלו המקטרגים לקטרג על התפשטות החסד מחמת שהוא נוטה לתאוות הגופניות, כיון שתענוגים אלה הם לכבוד השבת. ב. ואף לא יהיה נידון עם הכלל להשתעבד תחת המלכויות. ג. ואף אם יהיו בידו עוונות, יזכה בזכות שהוא מענג את השבת, להתפשטות מדת החסד עליו.

לכ. ומשמע מלשון רבינו, שמה שיעקב זכה לנחלה בלי מצרים בזכות שמירת השבת, כולל שני עניינים, האחד, שלא יוכלו המקטרגים לקטרג עליו אף אם יהיו לו עוונות. והשני, שהחסד יהיה מושפע עליו בלי שום הגבלות של דרך הטבע. לג. תמצית הדרוש: א. המענג את השבת זוכה לנחלה בלי מצרים, היינו שהחסד יושפע עליו בלי

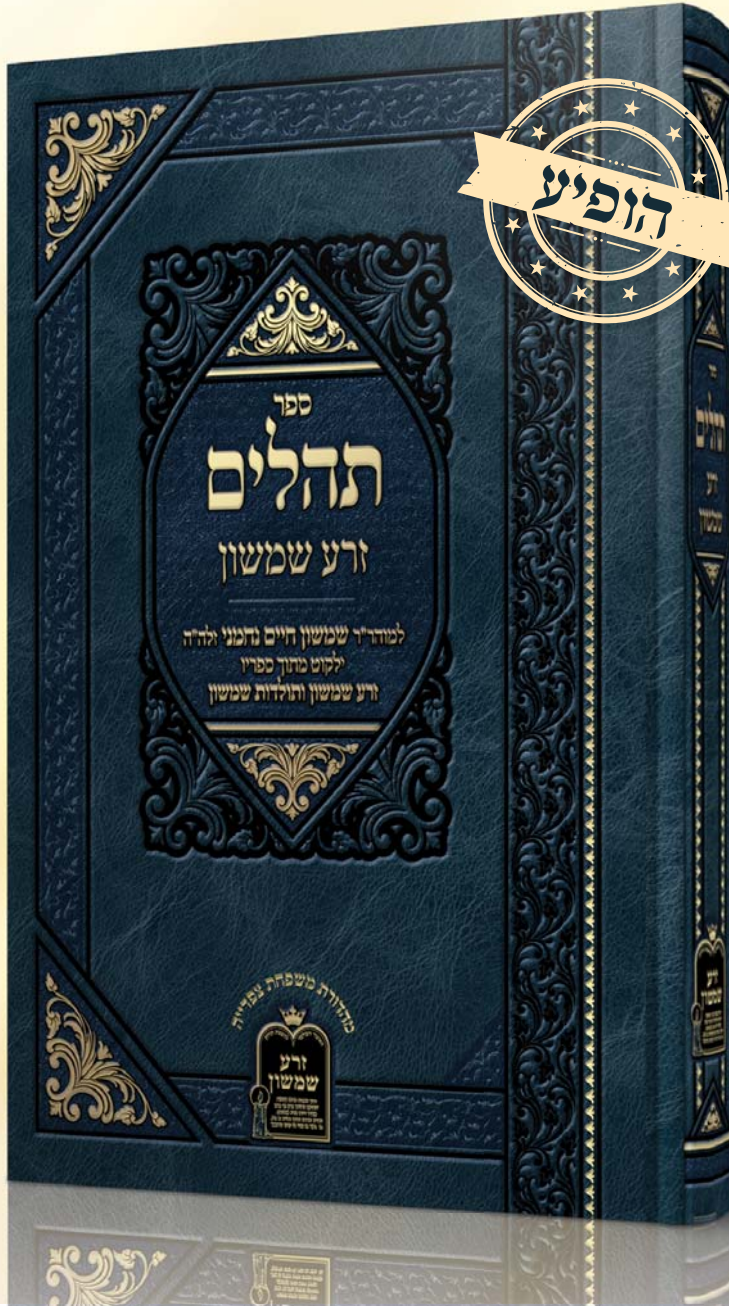

לפרטים: ארץ ישראל 02-80-80-500 05271-66450

ארה"ב 347-496-5657

ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

הביאו ברכה לביתכם

לפרטים: ארץ ישראל 02-80-80-500 05271-66450

ארה"ב 347-496-5657

ניתן להשיג בחנויות הספרים

ספר 'זרע שמשון' המנוקד

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד הלאחד הוא תענוז

מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר

רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה

בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי בפייהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם, ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בניס בני בניס כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'

• מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657